

مزا حمت تلفنی

مؤلف:

فرخار انکوتی

مکان کتاب

زستان ۹۵

سرشناسه	: انگوتی، فرحناز؛ ۱۳۷۰-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام‌پدیدآور	: مزاحمت تلفنی / مؤلف: فرحناز انگوتی
مشخصات نشر	: زنجان: نیکان کتاب، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۷۲ ص: مصور، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۶-۴۴۰-۷
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: مزاحمت تلفنی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Telephone harassment -- Law and legislation -- Iran*
موضوع	: جرایم علیه اشخاص -- ایران
موضوع	: Offenses against the person-- Iran
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۵۰۲۵
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ م ۴ الف / ۴۰۴۹ KMH
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۰۵۴۵۲

مزاحمت تلفنی / مؤلف: فرحناز انگوتی

امور فنی: نیکان کتاب

طراحی جلد: مهدی همایونی

چاپ و صحافی: فانوس

چاپ اول: زمستان ۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰.۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۶-۴۴۰-۷

دفتر نشر:

زنجان، چهارراه سعدی، روبروی بانک پاسارگاد، کوچه باقری، ساختمان سپهر، واحد ۴

تلفکس: ۰۲۴-۳۳۳۳۵۵۴۱-۲

Email: Nikanketab@yahoo.com

www.chaponashr.ir/nikanketab

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر یا مولف، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگیری قرار خواهد گرفت.

تقدیم به مادرم

به پاس تمام فداکاری هایش

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱.....	مقدمه
فصل اول: مزاحمت تلفنی	
۱۳.....	مبحث اول: تعریف.....
۱۴.....	مبحث دوم : عناصر تشکیل دهنده جرم.....
۱۴.....	گفتار اول: عنصر قانونی.....
۱۵.....	گفتار دوم: عنصر مادی.....
۱۶.....	الف- رفتار مجرمانه.....
۱۸.....	ب- شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق.....
۱۸.....	۱. وسیله مجرمانه.....
۲۰.....	۲. موضوع جرم.....
۲۰.....	۳. شخصیت طرفین جرم.....
۲۱.....	۴. زمان و مکان وقوع جرم.....
۲۱.....	ج- نتیجه حاصله.....
۲۲.....	گفتار سوم: عنصر روانی.....
۲۳.....	الف- سوء نیت عام.....

- ۲۳.....ب- سوء نیت خاص
- ۲۴.....ج- انگیزه
- ۲۵.....مبحث سوم: شروع به مزاحمت تلفنی
- ۲۶.....مبحث چهارم: تعدد و تکرار
- ۲۶.....گفتار اول: تعدد جرم
- ۲۶.....الف- تعدد واقعی
- ۲۹.....ب- تعدد معنوی
- ۳۱.....گفتار دوم: تکرار جرم
- ۳۲.....مبحث پنجم: موانع مسوولیت کیفری
- ۳۲.....گفتار اول: صغر سن
- ۳۳.....گفتار دوم: اجبار
- ۳۴.....گفتار سوم: اشتباه
- ۳۴.....الف- اشتباه حکمی
- ۳۵.....ب- اشتباه موضوعی
- ۳۶.....گفتار چهارم: خواب و بیهوشی
- ۳۶.....گفتار پنجم: مستی
- ۳۷.....مبحث ششم: توهین و افترا
- ۳۷.....گفتار اول: توهین
- ۳۸.....گفتار دوم: افترا
- ۴۰.....مبحث هفتم: نشر اکاذیب
- ۴۱.....مبحث هشتم: مجازات
- ۴۱.....گفتار اول: مجازات اصلی
- ۴۳.....گفتار دوم: مجازات تبعی
- ۴۳.....گفتار سوم: مجازات تکمیلی

۴۴	گفتار چهارم: ضمانت اجرای حقوقی
۴۵	مبحث نهم: معاونت در مزاحمت تلفنی
۴۶	مبحث دهم: طرق شکایت
۴۷	گفتار اول: دادگاه
۵۰	الف- استفاده از دستگاه دیگری برای ایجاد مزاحمت تلفنی
۵۱	ب- گذشت شاکی
۵۲	گفتار دوم: مخابرات
۵۳	گفتار سوم: اپراتورها
۵۵	مبحث یازدهم: زمان طرح شکایت

فصل دوم: نمونه شکوائیه و فرم‌ها

۵۷	مبحث اول: نمونه شکوائیه
۶۲	مبحث دوم: نمونه فرم اپراتورها
۶۵	نتیجه‌گیری
۶۷	فهرست منابع

مقدمه

جرم پدیده‌ای است اجتماعی - انسانی که هیچ جامعه‌ای از گزند آن در امان نیست، متناسب با زمان و مکان و شرایط اجتماعی فرهنگی، اقتصادی هر جامعه، بزه‌های گوناگونی دامن گیر آن جامعه می‌گردد. به عبارتی دیگر تمام پدیده‌ها و مصنوعات ساخت دست بشر به اقتضای هدف اولیه و ذاتی خویش، موجب آرامش و آسایش جامعه هستند اما در عین حال قابلیت تبدیل به وسیله‌ای جهت بر هم زدن آن را نیز دارند. مصداق بارز این سوءاستفاده‌ها که شناخته‌ترین آن‌ها در میان جامعه ایرانی است، ایجاد مزاحمت از طریق تلفن برای سایر کاربران دستگاه فوق می‌باشد. مزاحمت تلفنی به مثابه یک بیماری اجتماعی علاوه بر سلب آسایش و آرامش فکری سبب ضرر و زیان اعم از مادی و معنوی نیز می‌شود.

با توجه به افزایش روز افزون سوءاستفاده از تلفن و سایر دستگاه‌های مشابه مقنن با هدف حمایت و جلوگیری از تعدی^۱ به امنیت روانی و جسمی شهروندان آن را به عنوان یک پدیده جنایی جرم‌انگاری کرده است. چه در حال در زندگی شهری باید تا حدی معقول، فردگرایی و منافع شخصی مه‌ار گردد و منافع جمعی جایگزین آن شود.

با این مقدمه، به بررسی مزاحمت مخابراتی (تلفن، پیامک و...) می‌پردازیم.

تقسیم‌بندی مطالب این کتاب به شرح ذیل خواهد بود:

فصل اول: مزاحمت تلفنی

فصل دوم: نمونه شکوائیه و فرم‌ها

۱. تجاوز از حدود اذن یا متعارف نسبت به مال یا حق غیر (انجام عملی که باید ترک می‌شد).

اختصارات

آیین نامه تقاضا و اشتراک تلفن	آ.ت.ا.م
جلد	ج
رجوع کنید	ر.ک
صفحه	ص
قانون آیین دادرسی مدنی	ق.آ.د.م
قانون آیین دادرسی کیفری	ق.آ.د.ک
قانون تعزیرات	ق.ت
قانون تاسیس شرکت مخابرات ایران	ق.ت.ش.م.ا
قانون جدید مجازات اسلامی	ق.ج.م.ا
قانون مجازات اسلامی	ق.م.ا
قانون مجازات عمومی	ق.م.ع
قانون مدنی	ق.م
قانون مسوولیت مدنی	ق.م.م

فصل اول:

مزاحمت تلفنی

در این فصل به طور کامل به بررسی مزاحمت تلفنی و مصادیق آن می‌پردازیم.

مبحث اول: تعریف

همواره در طول تاریخ تکنولوژی تأثیر عمیقی بر پیشرفت تمدن بشری و رشد اقتصادی و فرهنگی داشته است. بررسی گذشته ایران نشان می‌دهد که همواره علم و تکنولوژی در کنار سایر مولفه‌ها در سرنوشت ایران تأثیرگذار بوده است.^۱

همان‌طور که بروز هر تکنولوژی نوین و جدید، جرایم خاص خود را به دنبال دارد، هر جرم نوین نیز راه مبارزه مخصوص خود را می‌طلبد. از جمله این جرایم می‌توان به مزاحمت تلفنی اشاره کرد که در مباحث آینده به قوانین و تدابیر تدوین شده در این باره خواهیم پرداخت.

قانون‌گذار ایران، تعریفی را از جرم مزاحمت تلفنی ارائه نکرده و در این باره مسکوک است، تنها احکام راجع به آن در کتاب پنجم (فصل ۱۷ از جرایم تعزیری) از ق.ج.م.ا تحت عنوان جرایم بر ضد عفت و اخلاق عمومی طی یک ماده پیش‌بینی شده است. علاوه بر آن در ق.ت.ش.م.ا نیز مورد توجه قرار گرفته است. لذا بزه مذکور در تعریف عرفی عبارت است از: «عوامل و ابزارهایی که موجب

۱. دکتر حجت‌اله حاجی حسینی، تحلیل تاریخی بر روند توسعه تکنولوژی ایران، ص ۱.

اختلال و عدم استفاده صحیح و بهینه از وسیله ارتباطی خاص با نام تلفن می‌گردد»^۱.

مبحث دوم: عناصر تشکیل‌دهنده جرم

به طور کلی در تحقق هر جرمی، باید ارکان و عناصر تشکیل‌دهنده آن جرم موجود باشند تا به عمل مرتکب از نظر قانون جرم اطلاق گردیده و طبق قانون نیز فاعل آن مجازات شود.^۲ در کنار عناصر تشکیل‌دهنده خاص هر یک از جرایم که در جهت نوع جرم تغییر می‌کند (عناصر اختصاصی)، جرایم به طور کلی دارای عناصر تشکیل‌دهنده مشترکی (عناصر عمومی) هستند که اختصاص به هر یک از آنها ندارد.^۳ این ارکان می‌تواند «معنوی، مادی یا قانونی» باشد. در این صورت مبحث به بررسی و تحلیل این عناصر ۳ گانه در خصوص جرم ایجاد مزاحمت تلفنی خواهیم پرداخت.

گفتار اول: عنصر قانونی

جرم رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل است که به دلیل لطمه به نظم عمومی به موجب قانون ممنوع اعلام و برای آن ضمانت اجرای کیفری تعیین شده است.^۴ در لغت این عنصر عبارت است از شناختن یک عمل معین به عنوان یکی از جرائم در قانون جزا.^۵ رکن قانونی هر جرم در واقع همان متن و نصی است که قانون‌گذار با نگارش و جای دادن آن در مجموعه قوانین یک کشور فعل یا ترک فعل را جرم دانسته و مستحق مجازات می‌داند.^۶ از این رو با توجه به شیوع و گسترش دستگاه‌های مخابراتی از جمله تلفن، قانون‌گذار در سال ۱۳۷۵ ایجاد مزاحمت به وسیله آن دستگاه‌ها را در قالب ماده ۶۴۱ ق.ج.م.ا جرم انگاری کرده است.^۷ با این وصف ماده فوق رکن قانونی جرم مزاحمت تلفنی محسوب می‌شود. ماده ۶۴۱ ق.ج.م.ا اشعار می‌دارد:

۱. احسان اعظمی، مزاحمت تلفنی و تأثیر آن در تضييع حقوق اشخاص، ص ۴۵.
۲. همان، ص ۴.
۳. دکتر محمدعلی اردبیلی، حقوق جزای عمومی، ج ۱، ص ۱۷۸.
۴. دکتر علی خالقی، آیین دادرسی کیفری، ج ۱، ص ۹۰.
۵. دکتر محمدجعفر لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، ص ۴۷۶.
۶. دکتر محمد حبیب‌زاده و عادل علی‌پور، تحلیل جرم ایجاد مزاحمت تلفنی، ص ۶۳.
۷. دکتر حسین میرمحمد صادقی جرایم علیه اشخاص، ج ۱، ص ۵۴۵.

«هر کس به وسیله تلفن یا دستگاه‌های مخابراتی دیگر برای اشخاص ایجاد مزاحمت نماید، علاوه بر اجرای مقررات خاص شرکت مخابرات، مرتکب به حبس از ۱ تا ۶ ماه محکوم خواهد شد».

اینک به بررسی عناصر مادی و معنوی در دو گفتار مجزا می‌پردازیم.

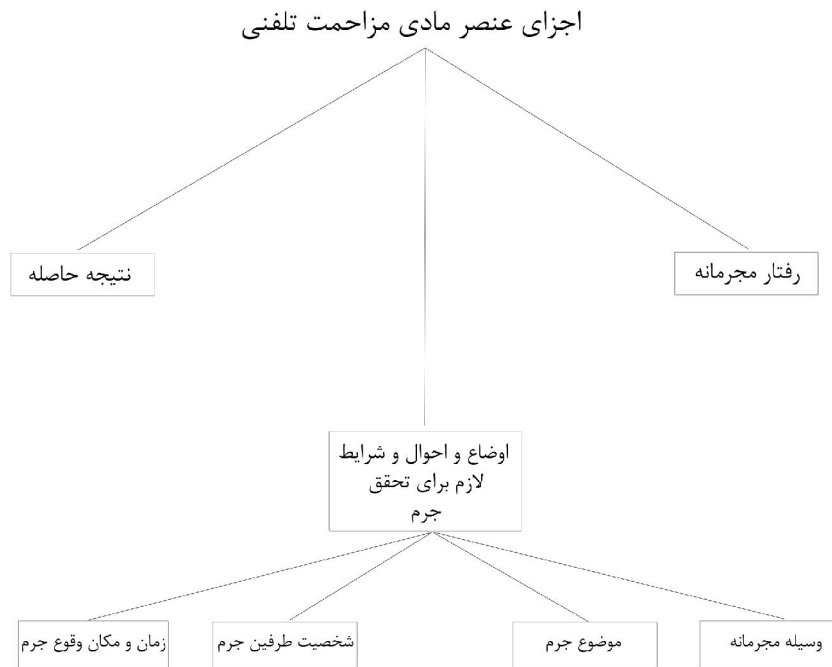
گفتار دوم: عنصر مادی^۱

این عنصر پیکره مادی و ملموس جرم و در واقع تجلی فکر، نیت و قصد مجرمانه فرد در عالم خارج است.^۲ در تحلیل رکن مادی یک جرم، اجزای آن مورد بحث قرار می‌گیرند. این سه جز عبارتند از:

۱. رفتار فیزیکی (که بر حسب جرم اعم از فعل یا ترک فعل است).
۲. شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم (که وجود یا فقدان آنان شرط تحقق جرم است).
۳. نتیجه حاصله (وجود رابطه علیت بین جز اول با جز دوم یعنی رفتار متهم باعث نتیجه مجرمانه شده باشد).

مزاحمت تلفنی به منظور تحقق نیاز به هر سه عنصر دارد. حال به بررسی اجزای عنصر مادی جرم مزاحمت تلفنی می‌پردازیم.

۱. فعل (اعم از تصمیم و اقدام) و ترک شخص مجرم که موضوع کیفر در قانون جزا واقع شده باشد.
۲. دکتر محمدجعفر حبیبزاده و عادل پور، تحلیل جرم ایجاد مزاحمت تلفنی، ص ۶۳

الف - رفتار مجرمانه

رفتار فیزیکی یکی از عناصر رکن مادی جرم است که نتیجه مجرمانه را در خارج محقق می‌سازد.^۱ به عبارتی تظاهر مادی و خارجی اندیشه را می‌توان به رفتار مجرمانه تعبیر کرد.^۲ بنابراین یک فکر ساده هر چند ضد اجتماعی و مملو از کشش‌های مجرمانه چه خودآگاه و چه ناخودآگاه تا هنگامی که تظاهر خارجی پیدا نکند قابل مجازات نیست ... پس اندیشه مجرمانه جرم نیست ... نمی‌توان افراد را به عنوان پیشگیری از جرم، تعقیب، توقیف، محکوم و مجازات کرد.^۳ مزاحمت تلفنی بر اساس ماده ۶۴۱ ق.ج.م.ا و معنای لغوی مزاحمت (زحمت رسانیدن و رنج رسانیدن)، فعل مثبت اعم از مادی یا معنوی است. فعل مثبت مادی از قبیل شماره گیری و برقراری تماس و یا ارسال پیامک از طریق تلفن همراه و رایانه جیبی، برای به وقوع پیوستن این جرم کافی است و مشروط به

۱. دکتر عباس زراعت، حقوق جزای اختصاصی (جرایم علیه اشخاص)، ص ۶.

۲. دکتر رضا نوربها زمینه، حقوق جزای عمومی، ص ۱۶۳.

ابراز کلمات، جملات یا سخن گفتن از سوی مزاحم نسبت به مجنی علیه نیست. بدین ترتیب، صرف تلفن زدن و قطع کردن یا تلفن زدن و سکوت کردن، به ویژه وقتی در ساعاتی مثل نیمه‌های شب انجام شود، می‌تواند موجب تحقق موضوع این ماده گردد.^۱ این موضوع در سوت کشیدن، فوت کردن و سکوت، تماس مکرر و قطع سریع آن نیز صدق می‌کند.

اساساً وقوع جرم مزاحمت تلفنی به صورت ترک فعل ناممکن است چه اینکه بتوان به وسیله تلفن یا دستگاه‌های مخابراتی دیگر به شکل ترک فعل مزاحمت ایجاد کرد امری غیرواقعی است. به ویژه اینکه، احراز سوءنیت در جرایم مشتمل بر ترک فعل بسیار مشکل و تقریباً غیر ممکن است.^۲ از این جهت مانند کلاهبرداری است چه «بدون تردید برای تحقق جرم کلاهبرداری، رفتار خارجی مرتکب به شکل فعل مثبت تقلبی ضروری است».^۳ همچنین اگر شخصی عالم به قصد مزاحمت تلفنی غیر برای شخص ثالثی باشد لیکن اقدامی برای پیشگیری از فعل مرتکب نکند ترک فعلش موجب تحقق عنصر مادی نیست. اصولاً کسی را نمی‌توان به دلیل عدم اعلام جرم با وجود اطلاع از وقوع آن، مورد مؤاخذه و تعقیب قرار داد.^۴ در حقیقت این مساله یک تکلیف اخلاقی است نه قانونی. انسان عاقل و مختار در برابر اعمال و رفتار خود مسئول می‌باشد و باید در برابر مقامی عالی حساب پس بدهد، حال اگر این مقام عالی «وجدان» باشد چنین مسئولیتی را مسئولیت اخلاقی می‌نامند.^۵ از سوی دیگر تنها هنگامی می‌توان فرد را به دلیل ترک فعلش مجازات کرد که مکلف به جلوگیری از وقوع جرم باشد یا انجام فعلی را که برعهده گرفته ترک کند. مقنن این موضوع را صراحتاً پذیرفته و آن را با وجود شرایطی موجب تحقق جنایت دانسته است. بر این اساس ماده ۲۹۵ ق.ج.م.ا اشعار می‌دارد:

۱. دکتر حسین میر محمد صادقی، جرایم علیه اشخاص، ج ۱، ۵۴۵.

۲. همان، ص ۵۱۴.

۳. دکتر محمد صالح ولیدی، حقوق جزای اختصاصی، ص ۶۳.

۴. دکتر علی خالقی. آیین دادرسی کیفری، ج ۱، ص ۶۰.

۵. معاونت آموزش قوه قضاییه، گزیده‌ای از پایان‌نامه‌های علمی در زمینه حقوق جزای عمومی، ج ۴، ص ۱۷۱.

«هر گاه کسی فعلی را که انجام آن را بر عهده گرفته یا وظیفه خاصی را که قانون بر عهده او گذاشته است ترک کند و به سبب آن جنایتی واقع شود، چنانچه توانایی انجام آن فعل را داشته باشد، جنایت حاصله به او مستند می‌شود و حسب مورد عمدی، شبه عمد یا خطای محض است...».

این وظیفه قانونی تمامی قوانین لازم الاجرا را در بر می‌گیرد. پزشکی که موظف است اطلاعات بیمارانش را حفظ کند با بی‌احتیاطی یا به عمد آنان را در اختیار غیر قرار دهد یا موجب دسترسی دیگران شود و در نتیجه آن مزاحمت تلفنی برای یکی از بیماران ایجاد شود مسئول خواهد بود. همچنین است در مورد وکیل، اشخاص نظامی و تمام افرادی که به نوعی موظف به حفظ اسرار و اطلاعات اشخاص هستند.

ب- اوضاع و احوال و شرایط لازم برای تحقق جرم

به منظور اینکه رفتار مرتکب، توسط قانون گذار جرم مزاحم تلفنی محسوب شود وجود شرایطی ضروری است. در ذیل این شرایط را طی سه بخش مجزا مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱. وسیله مجرمانه

معمولاً در ارتکاب هر جرم بسته به نوع و کیفیت آن جرم مرتکب نیازمند یک سری ابزار و وسایل می‌باشد که بتواند در تسهیل و محقق جرم نقش بسزایی را ایفا نماید. بدیهی است که مهمترین ابزار مورد نیاز فاعل جرم در خصوص ایجاد مزاحمت تلفنی، دستگاه تلفن اعم از عمومی و خصوصی می‌باشد که البته امروز تلفن همراه بر قلمرو و گستردگی و نوع این جرم افزوده است.^۱ از نظر حقوق جزایی ایران وسیله در ارتکاب جرم عنوان خاصی ندارد فقط یکی در مورد است که وسیله خاص برای ارتکاب جرم پیش‌بینی شده است در غیر این صورت هر جا تعریف قانونی جرم مصداق بیابد قانون جزا مرتکب را مجازات می‌کند. در مزاحمت تلفنی نیز همین قاعده مجری است، تلفن در مزاحمت تلفنی فقط وسیله مزاحمت است آنچه از نظر قانون جزا اهمیت دارد همان مزاحمت

۱. احسان اعظمی، مزاحمت تلفنی و تأثیر آن در تزییع حقوق اشخاص، ص ۴۶.

است خواه وسیله آن تلفن باشد و خواه نامه یا وسایل دیگر.^۱

در شکل کلی، ماده ۶۴۱ علاوه بر تلفن‌های ثابت و همراه شامل دستگاه‌های نمابر، فاکس^۲، تلکس،^۳ پی‌جو (پیجر)^۴، بی‌سیم^۵ و رایانه متصل به اینترنت هم می‌شود. بنابراین علم کسی که از طریق تلفن زدن و صحبت کردن با دیگری مزاحم وی می‌شود و هم کسی که از طریق ارسال فاکس، تلکس، نامه الکترونیکی «ایمیل»، پیامک (SMS)، گذاشتن پیام روی دستگاه پیام‌گیر تلفن دیگری یا ارسال پیام از طریق پی‌جو (پیجر) برای دیگری ایجاد مزاحمت می‌کند مرتکب جرم ماده ۶۴۱ می‌شوند.^۶ مزاحمت تلفنی شامل پیام‌های چند رسانه از قبیل MMS^۷ نیز می‌شود. بنابراین در مواردی که مزاحمت تلفنی در قالب پیامک باشد، حتی پیامک خالی و بدون محتوا که مکرراً ارسال می‌شود همانند تماس همراه با سکوت می‌تواند مصداق مزاحمت تلفنی باشد.

دستگاه‌های مخابراتی را در صورت معد بودن برای ارتباط مستقیم می‌توان مشمول ماده دانست و لذا مزاحمت از طریق تلگراف را نمی‌توان از مصادیق مرقوم به حساب آورد.^۸

آیا فردی که از طریق اینترنت به شماره افراد دست می‌یابد و از آن سوءاستفاده می‌کند مصداق مزاحمت است مانند آنکه از طریق شبکه‌های اجتماعی یا وب سایتی که مردم در آن به منظور خرید و فروش و اجاره و... به ثبت آگهی اقدام می‌کنند شماره فرد یا افرادی را که به قصد ایجاد مزاحمت دارند؟

باید گفت چه بزهکار قصد نامشروع مزاحمت را دارد این مسأله از مصادیق ماده ۶۴۱ (مزاحمت تلفنی) است.

۱. دکتر عباس زراعت، شرح ق.م.ا (بخش تعزیرات)، ج ۲ ص ۴۶۵.
۲. ارسال تصاویری از قبیل یک نامه یا مدرک به دستگاه فکی دیگر را فاکس یا دورنگار می‌گویند.
۳. از قدیمی‌ترین وسایل ارتباطی نوشتاری از راه دور می‌باشد.
۴. وسیله پیام‌گیر یک طرفی که تنها قابلیت دریافت پیام را دارد.
۵. دستگاه فرستنده و گیرنده است که معمولاً توسط ادارات مانند نیروی انتظام، تاکسیرانی و... استفاده می‌شود لیکن در معنای وسیع‌تر می‌توان تلفن همراه را نمونه‌ای از آن دانست.
۶. دکتر حسین میرمحمد صادقی، جرایم علیه اشخاص ج ۱ ص ۵۴۵.
۷. پیام چند رسانه‌ای با قابلیت رد و بدل کردن عکس، صدا، ویدیو و متن می‌باشد.
۸. حسین آقای نیا، جرایم علیه اشخاص (شخصیت معنوی)، ص ۲۴.

۲. موضوع جرم

در قانون جزایی ایران، مزاحمت تلفنی در زمره جرایم منافی عفت و اخلاقی عمومی جامعه ذکر شده است. بنابراین موضوع جرم مذکور را باید امنیت و آسایش عمومی به شمار آورد، لیکن اکثر دکترین حقوق مزاحمت تلفنی را مربوط به شخصیت معنوی اشخاص دانسته‌اند، این عقیده قابل پیروی است. چه مزاحمت تلفنی با نقض حقوق اساسی افراد اصولاً به حیثیت و امنیت روانی آنان صدمه می‌زند.

۳. شخصیت طرفین مجرم

واژه هر کس در ماده ۶۴۱ ق.ج.م.ا. و تبصر ۲ ماده ۱۴ ق.ت.ش.م.ا نشان می‌دهد که بزه دیده جرم مزاحمت تلفنی اعم از شخص حقیقی و حقوقی (دولتی و خصوصی) می‌باشد. مانند شخصی که با اداره آب، تاکسیرانی، فوریت‌های پزشکی یا آشنشانی تماس می‌گیرد و گزارش خلاف واقع می‌دهد و سبب اعزام مامور یا ماموران به محل می‌گردد.

در دید بسیط‌تر چنانچه کارمند یا کارگران از تلفن و یا سایر دستگاه‌های مخابراتی متعلق به یک شخص حقوقی سوءاستفاده کند و برای اشخاص ایجاد مزاحمت نماید طبیعتاً خود مسئول اعمال ارتكابی است و شخص حقوقی مذکور نمی‌تواند طرف شکایت واقع شود. اما اگر شخصی با همان وسایل مزاحمتی برای یک شخص حقوقی ... به وجود آورد این حق شخص حقوقی است که قانوناً حق شکایت علیه مرتکب را داراست، نه اپراتور یا شرکت یا سازمان مربوطه. لیکن اگر هدف مزاحم، همان اپراتور و پاسخ‌دهنده به تماس‌های تلفنی باشد (با فرض شناخت قبلی از وی)، از آنجا که ایجاد مزاحمت برای اپراتور قابل تفکیک از مزاحمت در فعالیت‌ها و ارائه خدمات شخص حقوقی نیست، هر دو می‌توانند به طرح شکایت کیفری مبادرت ورزند.^۱ بزه مذکور بدون اینکه شخصیت طرفین در آن شرط باشد از طرف هر کس و علیه هر کس قابل تحقق است.

۱. دکتر محمدجعفر حبیبزاده و عادل علی‌پور، تحلیل جرم ایجاد مزاحمت تلفنی، ص ۶۲

۴. زمان و مکان وقوع جرم

زمان یا مکان در ماهیت و میزان مجازات مزاحمت تلفنی مؤثر نیست لکن با توجه به اینکه به منظور تشخیص افعال مزاحمت، توجه به تمام شرایط پیرامون لازم است نمی توان به این جز بی اعتنایی بود چه دادگاه صالح راحت تر تحقق بزه را احراز می کند.

ج - نتیجه حاصله

بزه مزاحمت تلفنی جز جزایم مقید است، یعنی لازمه تحقق این جرم منتهی شدن رفتار مرتکب به نتیجه خاص است و اینکه رابطه سببیت بین فعل و نتیجه مجرمانه باشد. منظور از نتیجه مجرمانه «ایجاد مزاحمت از سوی مرتکب» است.^۱ با توجه به این بحث می توان گفت، لحظه وقوع آن زمان حدوث نتیجه است.

۱. همان، ص ۷۶.

گفتار سوم: عنصر روانی

در لغت به معنی قصد فاعل جرم در امور خلافی و عمد intention او در جرایم عمدی و خطا faute در جرایم خطایی است.^۱

در معنای اصطلاحی، همان علم به ارکان و عناصر جرم و قصد رفتار فیزیکی و نتیجه مجرمانه می‌باشد.^۲ در واقع برای تحقق جرم باید میان عمل و شخص عامل رابطه روانی یا رابطه ارادی باشد که آن را عنصر اخلاقی (یا روانی یا معنوی) می‌نامند.^۳ ارتکاب عمل به خودی خود دلیل وجود رکن مذکور نیست و در مواردی با وجود اینکه عملی صورت می‌گیرد قانون مرتکب آن را در جرایم عمدی به خاطر فقدان قصد مجرمانه یا فقدان مسئولیت جزایی قابل مجازات نمی‌داند.^۴ به عنوان مثال شخصی به دلیل اختلافات پیش آمده جدا از همسرش زندگی می‌کند، وی با خطی ناشناس و بدون معرفی خود زنش (یا شوهرش) را به دیدار خود ترغیب می‌کند و یا پیشنهاد دوستی می‌دهد (یا قصد ایجاد صلح و سازش و مانند آن) بدون آنکه قصد مزاحمت تلفنی داشته باشد و طرف مقابلش علیه وی به عنوان مزاحم تلفنی شکایت می‌کند. در این شرایط چون فرد قصدی مبنی بر مزاحمت نداشته است مسئولیتی نیز نخواهد داشت. ولی اگر همین مسأله بعد از جدایی و طلاق اتفاق بیفتد می‌تواند مصداق مزاحمت باشد اعم از اینکه همسر سابق خود را معرفی کند یا نکند.

خلاف مورد اول زمانی است که زوجین جدا از هم زندگی می‌کنند لیکن یکی از آنان با قصد مزاحمت و یا توهین و فحاشی و... مکرراً با دیگری تماس می‌گیرد در این صورت مزاحمت تلفنی تلقی می‌گردد و همچنین است در مورد مزاحمت از طرف خانواده یکی از طرفین.

بنابراین مرتکب هم در فعل و هم در قصد نتیجه باید عمد داشته باشد (عامدا فی فعله، عامدا فی قصده). به طور کلی، مزاحمت تلفنی به عنوان یک جرم تجلی قصد و نیت انسان در جهتی است که فاعل مرید آن بوده است. عنصر روانی این بزه از دو جزء سو نیت عام و خاص تشکیل می‌شود که در ذیل به شرح هر دو خواهیم پرداخت.

۱. دکتر محمدجعفر جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، ص ۴۷۶.

۲. دکتر عباس زراعت جرایم علیه اشخاص، ج ۱، ص ۲۵۶.

۳. دکتر ایرج گلدوزیان، بایسته حقوق جزای عمومی، ص ۱۸۸.

۴. همان، ص ۱۷۸.

الف - سوء نیت عام

سوء نیت عام یا قصد مجرمانه اراده خود آگاه فرد در ارتکاب عمل مجرمانه یا خواستن قطعی و منجر به فعل یا ترک فعلی است که قانون آن را نهی کرده است.^۱ در مزاحمت تلفنی همین که مرتکب بداند عمل او خلاف قانون است و آن را انجام دهد مشمول این ماده می‌شود.^۲ در حقیقت در این نوع بزه منظور از فعل عمدی، فعل توأم با سوء نیت یا قصد مجرمانه (قصد نقض قانون کیفری است، جرم توأم با اراده که مقید به وصف مجرمانه است و نه هر اراده‌ای به طور مطلق (یعنی عمد در فعل لازم است).^۳ لیکن برای احراز بزهکاری مزاحم، اثبات مسئولیت‌پذیری علاوه بر سوء نیت عام مشروط به احراز سوء نیت خاص می‌باشد.

در این باره ماده ۱۴۳ ق.ج.م.ا (ماده ۱۴۴ ق.م.ا) اشعار می‌دارد:

«در تحقق جرایم عمدی علاوه بر علم مرتکب به موضوع جرم، باید قصد او در

ارتکاب رفتار مجرمانه احراز گردد. در جرایمی که وقوع آن‌ها براساس قانون منوط

به تحقق نتیجه است، قصد نتیجه یا علم به وقوع آن نیز باید محرز گردد».

ب - سوء نیت خاص

سوء نیت خاص، متضمن کشش و تمایل فاعل به تحصیل نتایج معلوم و معینی بر خلاف نیت قانون‌گذار است.^۴ بنابراین اگر شخصی با هدف ایجاد مزاحمت برای غیر از تلفن و یا سایر دستگاه‌های مخابراتی استفاده کند؛ فرض بر سوء نیت وی می‌باشد و قابل تعقیب و مجازات است. مانند زمانی که مرتکب با داشتن سوء نیت «عمد در قصد ایجاد مزاحمت» نسبت به شخصی شماره وی را گرفته و مکالمه او در دستگاه پیغام‌گیر تلفن طرف مقابل ضبط می‌شود. در نتیجه، احراز ارتکاب عمل مشروط به احراز قصد مزاحمت است. در گفتار سوم از مبحث پنجم بیشتر به قسمت اخیر خواهیم پرداخت. در نهایت همان‌طور که قبلاً گفته شد، در مزاحمت ماده ۶۴۱ ق.ج.م.ا «عاملاً

۱. دکتر رضا نوربها، زمینه حقوق جزای عمومی، ص ۱۷۵.

۲. دکتر عباس زراعت، شرح ق.م.ا (بخش تعزیرات)، ج ۲، ص ۴۶۳.

۳. دکتر محمدعلی اردبیلی، حقوق جزای عمومی، ج ۱، ص ۳۵.

فی فعله^۱ و «عاملا فی قصده»^۲ لازم شمرده شده است.

ج- انگیزه

داعی یا انگیزه شامل نفع یا ذوق یا احساسی است که بزهکار را به طرف ارتکاب جرم می‌کشاند. اصولاً در تحقق جرم تأثیر ندارد، ولی وجود آن در هر جرمی متغیر و متنوع است و کیفیت آن ممکن است موجب تخفیف یا تشدید مجازات گردد.^۳

براساس نتیجه حاصله از مطالعه ماده ۶۴۱ آنچه که در تحقق مسئولیت کیفری و مجازات مزاحم فاقد اثر می‌باشد انگیزه مزاحم است. تنها در صورت شرافتمندانه بودن انگیزه^۴ فاعل می‌تواند در تعیین مجازات او بند پ ماده ۳۸ ق.ج.م.ا (بند ۳ ماده ۲۲ ق.م.ا) را مورد توجه قرار داد. این بند که از جهات مخفیه جرم است عبارتند از:

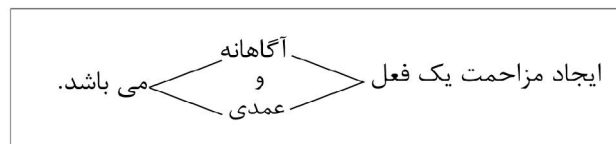
«اوضاع و احوال خاصی که متهم تحت تأثیر آن‌ها مرتکب جرم شده است،

از قبیل رفتار و گفتار تحریک‌آمیز مجنی علیه یا وجود انگیزه شرافتمندانه در

ارتکاب جرم».

بنابراین اصولاً انگیزه در ماهیت ایجاد مزاحمت تلفنی مؤثر نیست و اصل بر سوء نیت است، در

پایان این مبحث باید گفت:

۱. عمل انجام شده براساس غفلت و بی توجهی نباشد.

۲. قصد و اراده و هدف ارتکاب مزاحمت است.

۳. دکتر ایرج گلدوزیان، بایسته‌های حقوق جزای عمومی، ص ۱۰۲.

۴. کشش و میل درونی (پنهانی) اشخاص (انگیزه).

۵. هدف و انگیزه انسان دوستانه مانند سرقت برای کمک به فقرا (انگیزه شرافتمندانه).

مزاحمت تلفنی به محض کشف ملاک مسوولیت کیفری مزاحم شناخته می شود مگر اینکه مجرم با ارایه ادله محکمه پسند به دادگاه اثبات نماید که عمل وی از روی حسن نیت بوده و با هدف مشروع انجام شده است.

مبحث سوم: شروع به مزاحمت تلفنی

در شروع به جرم طبق ماده ۱۲۲ ق.ج.م.ا مرتکب قصد ارتکاب جرمی را کرده و گام‌هایی را در جهت عملی کردن قصد خود برداشته ولی نهایتاً بنا به دلایل خارج از اراده او جرم منظور واقع نشده است.^۱ در واقع در جرایم مقید، «نتیجه» به عنوان جزء سوم عنصر مادی تحقق نمی‌یابد. تحقق شروع به ارتکاب مزاحمت تلفنی که می‌توان آن را «اقدام مجرمانه بودن نتیجه» نامید قابل تصور و مجازات نیست، چه منوط به تحقق نتیجه است به عنوان مثال، الف با قصد ایجاد مزاحمت به طور مکرر اقدام به گرفتن شماره تلفن همراه یا منزل ب می‌کند، لکن ب به دلیل عدم دسترسی به تلفنش «غیبت در منزل یا همراه نداشتن تلفن همراه» متوجه موضوع نمی‌شود. در این حال ب بعد از اطلاع از مسأله نمی‌تواند مبادرت به طرح دعوا علیه مرتکب کند، چه ایجاد مزاحمت زمانی تحقق می‌یابد که مجنی علیه از طریق حواس متوجه افعال مزاحمت‌آمیز شود و بدین واسطه از او سلب آسایش شود. بنابراین تا حصول نتیجه مزاحمت تلفنی در مرحله شروع است چه تمام شده نیست.

دکتر حسین آقایی نیا معتقد است:

«ضبط مکالمه در دستگاه پیامگیر تلفن و یا ارسال پیام به آدرس الکترونیکی با رعایت سایر شرایط می‌تواند از مصادیق مزاحمت باشد».^۲

بر این اساس، در صورتی که فردی در غیاب دیگری مکرراً با منزل وی تماس بگیرد و توهین کند می‌تواند مصداق مزاحمت تلفنی باشد. همین مسأله در مورد مشابه مانند ارسال پیامک به تلفن همراه شخص نیز وجود دارد.

۱. دکتر حسین میرمحمد صادقی، جرایم علیه اموال مالکیت، ج ۲، ص ۳۷۸.

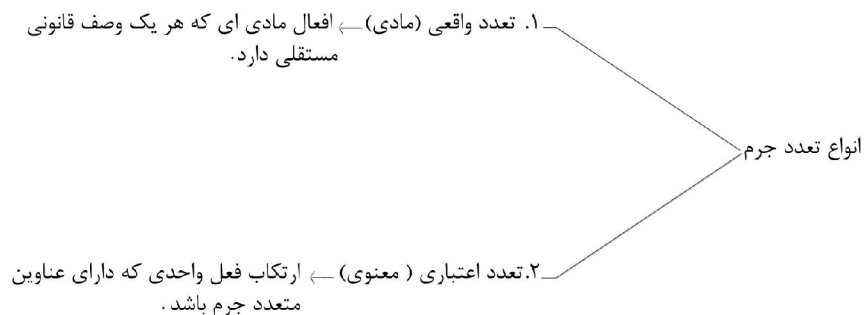
۲. حسین آقایی نیا، جرایم علیه اشخاص (شخصیت معنوی)، ص ۲۴۰.

مبحث چهارم: تعدد و تکرار

مطالب این مبحث را در دو گفتار مورد قرار خواهیم داد.

گفتار اول: تعدد جرم

وقتی که چند جرم توسط یک شخص انجام شود و یک محکومیت قطعی آن‌ها را از هم جدا نکند، تعدد جرم حاصل شده است. خواه مرتکب این جرایم به نحوی از چنگ قانون خود را رها ساخته باشد یا اینکه فاصله ارتکاب دو جرم به اندازه‌ای کم باشد که فرصت محاکمه شدن را نداشته باشد.^۱ تعدد جرم یکی از علل تشدید مجازات است.^۲ در قسمت پایین با انواع تعدد در بزه مزاحمت تلفنی آشنا خواهیم شد.

الف - تعدد واقعی^۳

برخلاف احکام تعدد در جرایم موجب حد، قصاص، دیه، مقررات ناظر به تعدد جرایم موجب تعزیر از یک سو بر تشدید و از سوی دیگر بر عدم جمع مجازات‌ها استوار است.^۴ قاعده تشدید مجازات طبق تبصره ۴ ماده ۱۳۴ ق.ج.م.ا در جرایم مستوجب تعزیر درجه ۱ تا ۶ جمع می‌گردد. تبصره

۱. عزیز طوسی، مرز قانونی بین تعدد جرم و تکرار جرم، ص ۶۴.

۲. دکتر محمد صالح ولیدی، جرایم علیه اموال و مالکیت، ص ۸۹.

۳. تعدد عنصر مادی، تعدد عینی، تعدد حقیقی یا مادی.

۴. همان، ص ۱۷۸.

فوق‌الذکر اشعار می‌دارد:

«مقررات تعدد جرم در مورد جرایم تعزیری درجه هفت و هشت اجراء نمی‌شود. این مجازات‌ها با هم و نیز با مجازات‌های تعزیری درجه یک تا شش جمع می‌گردد».

مزاحمت تلفنی به عنوان جرم تعزیری درجه ۶ محسوب می‌شود، بنابراین قاعده مذکور نسبت به آن قابل اعمال است. حال اینکه تعدد بزه فوق کجا رخ می‌دهد را با مثال توضیح می‌دهیم؛ اگر همراه با مزاحمت تلفنی جرم دیگری نیز رخ دهد مثلاً در اثر تماس در شب و اعلام خبر دروغ طرف مقابل سگته کند، در اینجا علاوه بر مزاحمت تلفنی، جرم قتل رخ داده است. اما برابر قواعد عمومی جرم چون عمل دو عنوان مجرمانه متفاوت دارد. اصولاً نمی‌توان ۲ مجازات جداگانه اعمال کرد بلکه اشد مجازات یعنی مجازات قتل اعمال خواهد شد.^۱ بنابراین طبق اصل فقط یک مجازات (شدیدترین مجازات) اجرا می‌گردد. نکته مورد توجه این است که برای اعمال آن باید رابطه علیت اثبات گردد. رابطه علیت عبارتند از رابطه‌ای که بین نتیجه مجرمانه یعنی سلب حیات و عمل مرتکب وجود دارد.^۲ اثبات رابطه سببیت در مثال مذکور، از طریق تشخیص علت اصلی مرگ با جلب نظر کارشناس (پزشکی قانونی) انجام می‌شود که اگر اثبات گردد شخص مزاحم مجازات می‌شود. در واقع حق اولیه اولیاء دم در قتل عمدی مستوجب قصاص، قصاص قاتل است.^۳

تنها در مواردی که قصاص ناممکن است از قبیل فوت قبل از قصاص یا فرار قاتل، تراضی و توافق ولی دم و مجرم، دیه اخذ می‌گردد. اداره کل امور حقوقی و اسناد و امور مترجمین قوه قضاییه طی یک نظریه مشورتی در این زمینه اشعار می‌دارد: «اصل این است که مجازات قانونی قتل عمد با شرایط مقرر در قانون قصاص نفس است (مواد ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۱۰، ۲۱۹...) و از این‌رو در موارد استثنایی بر اصل، باید به نص اکتفا شود...»^۴

با فوت جانی قبل از قصاص مجنی علیه می‌تواند به طرفیت وارث متوفی اقامه دعوی نماید که

۱. دکتر عباس زراعت، شرح ق.م.ا (بخش تعزیرات) ج ۲، ص ۴۲۲.

۲. دکتر حسین پور بافرانی، جرایم علیه اشخاص (صدمات جسمانی)، ص ۵۹.

۳. عادل ساریخانی، قاسم اسلامی‌نیا، بررسی تبدیل قصاص به دیه با فوت قاتل یا عدم دسترسی به وی، ص ۱.

۴. نظریه شماره ۴۰۱۲۲، مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۶ اداره کل امور حقوقی و اسناد و امور مترجمین قوه قضاییه.

در این صورت مرجع صالح رسیدگی می‌کند و حکم به پرداخت دیه از محل ترکه متوفی را صادر خواهد کرد، چه دیه اولاً حق شخصی بزه دیده است ثانیاً احکام و آثار مسئولیت مدنی را دارد. ثالثاً جبران خسارت زیان دیده از جرم به عمد یا غیرعمد لازم است.

دیه مبلغ مقطوعی است که فرض می‌شود برای جبران خسارت زیان دیده از جرم و مجازات مرتکب کافی است.^۱ به طور کلی در صورتی که مزاحمت ماده ۶۴۱ همراه با ایجاد هراس در بزه دیده باشد و منجر به مرگ یا صدمه جسمانی وی شود، مقررات راجع به آن اعم از عمد و غیرعمد در مورد مزاحمت قابل اعمال است. اما گاه قانون‌گذار استثنائاتی نیز وارد دانسته است و اعمال جمع مجازات‌ها را در برخی جرایم تجویز نموده است. مثلاً جایی که بزه مذکور با جرایمی مانند تهدید به قتل و اخاذی همراه باشد عمل مرتکب را به عنوان تعدد ایجاد مزاحمت تلفنی موضوع ماده ۶۴۱ و همچنین مشمول ماده ۶۶۹ ق.ج.م.ا خواهد شد.^۲ ماده ۶۶۹ ق.ج.ا اشعار می‌دارد:

«هرگاه کسی دیگر را به هر نحوی تهدید به قتل یا ضررهای نفسی یا شرفی یا مادی و یا به افشای سری نسبت خود یا بستگان او نماید، اعم از اینکه به این واسطه تقاضای وجه یا مال یا تقاضای انجام امر یا ترک فعل را نموده یا ننموده باشد، به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه یا زندان از ۲ ماه تا ۲ سال محکوم خواهد شد.»

طبق ماده فوق اولاً تهدید به قتل یا سایر ضررها می‌تواند لفظی، کتبی، حضوری و یا غیرحضوری باشد ثانیاً اگر همراه با مزاحمت تلفنی باشد مستقلاً قابل مجازات است. مرتکب باید در تهدید عامد و آگاه باشد لیکن بزه مذکور به عنوان یک جرم مطلق، مقید به نتیجه نیست و به موجب ماده فوق جرم و قابل مجازات است، حال با چند مثال بیشتر به این موضوع می‌پردازیم.

مثال اول، شخصی با دیگری تماس می‌گیرد و اظهار می‌کند که از وی اطلاعاتی از قبیل عکس، فیلم، صدای ضبط شده، مدارکی از زندگی گذشته دارد و اگر حاضر به پرداخت فلان مبلغ پول یا مال نشود آن اطلاعات را در اختیار دیگران قرار خواهد داد. این مورد از مصادیق مزاحمت تلفنی و اخاذی

۱. دکتر ناصر کاتوزیان، دوره مقدماتی حقوق مدنی (وقایع حقوقی، مسئولیت مدنی)، ص ۴۴.

۲. دکتر محمد حبیبزاده و عادل علی‌پور، تحلیل جرم و ایجاد مزاحمت تلفنی، ص ۶۵.

است و مرتکب برای دو جرم محاکمه خواهد شد که عبارتند از: مزاحمت تلفنی، اخاذی یا تهدید به آن. مثال دوم: شخصی برای دیگری ایجاد مزاحمت تلفنی می‌کند سپس تصویر و عکس او را همراه با نشر اکاذیب یا افترا در فضای مجازی (شبکه‌های اجتماعی، سایت‌ها و...) منتشر می‌کند در این حالت وی مرتکب سه جرم شده است، یعنی مزاحمت تلفنی، انتشار عکس و نشر اکاذیب یا افترا و به مجازات هر یک از آنان محکوم خواهد شد.

مثال سوم: کارمندی که به مناسبت شغلش به اطلاعات افراد دسترسی دارد و شماره شخصی را از پرونده وی برمی‌دارد و به قصد ایجاد مزاحمت تلفنی با وی تماس می‌گیرد دو اتهام دارد: مزاحمت تلفنی، سوءاستفاده از مقام و موقعیت شغلی.

مثال چهارم: مزاحمت تلفنی همراه با افترا و تهدید سه اتهام است؛ مزاحمت تلفنی، افترا، تهدید. حال اگر دو نفر از طریق دستگاه‌های مخابراتی مانند تلفن یا پیامک یا شبکه‌های اجتماعی و... در ارتباط باشند و بعد از گذشتن مدتی از این ارتباط دو سویه یکی از آنان دیگری را هم تهدید کند و هم او را اعلام دارد که از طرف مقابله به جرم مزاحمت تلفنی شکایت خواهد کرد، باید گفت چون تماس‌ها دوطرفه بوده پس بزهی رخ نداده تا بتوان عنوان مزاحمت را بر آن گذشت لیکن تهدید کردن مستقلاً قابل پیگیری است.

از نتایج شایع مزاحمت‌های تلفنی، ظن و شک زوجین نسبت به یکدیگر و یا والدین به فرزندان می‌باشد، که گاه خود نتایج اسفناکی از قبیل طلاق، ضرب و جرح و قتل را به دنبال دارد، در این موارد بیشترین هدف مزاحمان تفریح کردن یا ایجاد تنش و فروپاشی بنیاد یک خانواده است. با بدبینی و به اصطلاح تعصب نادرست و پیش‌داوری تنها به مزاحم در رسیدن به اهدافش کمک خواهیم کرد. پس بهترین راهکار قرار گرفتن در کنار خانواده و پیگیری این مسأله از طریق قانونی و قضایی می‌باشد.

ب- تعدد معنوی^۱

در جرایم تعزیری مانند مزاحمت اگر رفتار واحد دارای عناوین متعدد مجرمانه باشد، مرتکب به مجازات اشد محکوم می‌شود. همین مسأله در یک نظریه مشورتی تأیید شده است که اشعار می‌کند:

۱. تعدد اعتباری، تعدد عنصر قانونی، تعدد مفادی یا روانی.

«طبق ماده ۴۶ ق.م.ا اگر فعل واحدی دارای عناوین متعدد جزایی باشد، مرتکب تحت عنوانی محاکمه و محکوم خواهد شد که مجازات اشد باشد»^۱.

ماده ۴۶ فوق‌الذکر همان ماده ۱۳۱ ق.ج.م.ا است. مثال این مورد زمانی است که ایجاد مزاحمت توأم با ارتکاب جرایم دیگری مثل توهین باشد مقررات تعدد معنوی اجرا خواهد شد.^۲ از همین رو اداره حقوقی قوه قضاییه طی یک نظریه مشورتی اشعار می‌دارد: «اگر تماس تلفنی به طور مکرر توأم با توهین باشد یا ارسال پیامک‌های تلفنی با محتوای توهین‌آمیز بیش از یک بار صورت گیرد، چون مجموع اعمال ارتكابی در قانون، عنوان مجرمانه خاص مزاحمت تلفنی تلقی می‌شود لذا مجازات مرتکب طبق تبصره ۲ ماده ۱۳۴ ق.م.ا تعیین می‌گردد. اما تماس تلفنی یکبار توأم با توهین یا ارسال یک پیامک با محتوای توهین‌آمیز فقط توهین تلقی می‌گردد. با این حال تطبیق اعمال ارتكابی متهم با عناوین مجرمانه مقرر در قانون بر عهده قاضی رسیدگی کننده است»^۳.

تبصره ۲ ماده ۱۳۴ ق.ج.م.ا اشعار می‌دارد:

«در صورتی که مجموع جرائم ارتكابی در قانون عنوان مجرمانه خاصی داشته باشد، مقررات تعدد جرم اعمال نمی‌شود و مرتکب به مجازات مقرر در قانون محکوم می‌گردد».

سؤالی که در اینجا به ذهن متبادر می‌شود این است که اگر فردی یک بار با تلفن، یک بار با تلفن همراه و یک بار از طریق سامانه پیام کوتاه برای فرد دیگری ایجاد مزاحمت کند، آیا مرتکب تعدد جرم شده است و یا تنها یک جرم واقع شده است و مستحق یک مجازات می‌باشد، پاسخ این سؤال با یک بار قرائت ماده ۴۷ ق.م.ا بدست می‌آید. در واقع چنانچه مجموع اعمال ارتكابی از سوی فرد «نه هر یک از آنها به تنهایی» از نگاه عرف مزاحمت تلقی گردد، بدیهی است که تنها یک جرم اتفاق افتاده و فاعل مستحق مجازات مندرج در ماده ۶۴۱ ق.م.ا است و چنانچه هر یک از اعمال واقع شده مزاحمت تلقی گردد و بنابراین ماده ۴۷ ق.م.ا از آنجایی که جرایم ارتكابی، مشابه محسوب می‌شوند فقط یک مجازات تعیین می‌گردد.^۴ قسمت اخیر این ماده که مربوط به

۱. نظریه مشورتی شماره ۷/۳۶۴۳، مورخ ۱۳۷۶/۲/۲۴ اداره حقوق قوه قضاییه.

۲. دکتر حسین میرمحمد صادقی، جرایم علیه اشخاص، ج ۱، ص ۵۴۶.

۳. نظریه مشورتی شماره ۹۵۱/۹۲/۷ مورخ ۱۳۹۲/۰۵/۲۶ اداره حقوقی قوه قضاییه.

۴. دکتر محمدجعفر حبیبزاده و عادل علی‌پور، تحلیل جرم ایجاد مزاحمت تلفنی، ص ۷۱.

این مساله است در ماده ۱۳۴ ق.ج.م.ا^۱ تایید شده است. همانطور که قبلاً در مورد شخص حقوقی گفتیم، در صورتی که هدف بزه‌کار همان اپراتور باشد چه ایجاد مزاحمت برای اپراتور تفکیک‌ناپذیر از مزاحمت در فعالیت‌های شخص حقوقی است. هر دو امکان طرح شکایت کیفری را دارند. ولی در نهایت، به دلیل آنکه تنها یک فعل مجرمانه از مرتکب صادر شده، تنها به اعمال یک مجازات علیه وی بسنده می‌شود.^۲

به عبارت دیگر، فقط یک بزه واقع شده و مصداق تعدد جرم نمی باشد زمانی هم که فرد از طریق چند شماره مختلف مزاحم می‌شود تحت عنوان مزاحمت تلفنی به شماره‌های موردنظر طرح شکایت می‌توان کرد.

در پایان باید خاطر نشان کرد که «قاعده عدم جمع مجازات‌ها و اجرای مجازات اشد، فقط در مورد تعدد جرم مقرر گردیده و تسری و تعمیم آن به موارد تکرار جرم مورد و مجوزی ندارد».^۳

گفتار دوم: تکرار جرم

تکرار جرم عبارت است از «ارتکاب جرم تعزیری پس از تحمل مجازات تعزیری یا بازدارنده سابق».^۴ بر این اساس ماده ۱۳۷ ق.ج.م.ا اشعار می‌دارد:

«هر کس به موجب حکم قطعی به یکی از مجازات‌های تعزیری از درجه ۱ تا ۶ محکوم شود و از تاریخ قطعیت حکم تا حصول اعاده حیثیت یا شمول مرور زمان اجرای مجازات، مرتکب جرم تعزیری ۱ تا ۶ دیگری گردد به حداکثر مجازات تا یک و نیم برابر آن محکوم می‌شود».

با توجه به درجه ۶ بودن بزه مزاحمت تلفنی می‌توان آن را مشمول این ماده دانست. بنابراین اگر مرتکب از تاریخ قطعیت حکم مجدداً مرتکب آن شود مجازات وی تشدید خواهد شد. لذا وجه ممیزه

۱. تبصره ۲ ماده ۱۳۴ ق.ج.م.ا «در صورتی که مجموع جرایم ارتكابی در قانون عنوان مجرمانه خاصی داشته باشد، مقررات تعدد جرم اعمال نمی‌شود و مرتکب به مجازات مقرر در قانون محکوم می‌گردد».

۲. دکتر محمدجعفر حبیب‌زاده و عادل علی‌پور، تحلیل جرم ایجاد مزاحمت تلفنی، ص ۶۲.

۳. نظریه مشورتی شماره ۱۵۴، مورخ ۱۳۵۴/۰۷/۰۵ اداره حقوق قوه قضائیه.

۴. حسن‌پور بافرانی، تعدد و تکرار جرم در حقوق کیفری ایران، ص ۳۰.

تکرار جرم از تعدد جرم اجرای محکومیت قبلی است.^۱

طبق تکرار مادی^۲ و با نگاهی اجمالی به متن ماده ۶۴۱ ق.م.ا در می‌یابیم که آنچه برای قانون‌گذار حائز اهمیت بوده و جرم به وجود آن موجود می‌گردد ایجاد مزاحمت است و شمار برقراری تماس، پیام گذاشتن و... موضوعیت نداشته و در تحقق این وصف دخالتی ندارد، لکن اهمیت آن از این جهت است که هر چه تعداد آن بیشتر باشد قاضی به عنوان فردی از افراد جامعه و مطلع از عرف، با در نظر گرفتن سایر شرایط و اوضاع و احوال موجود در پرونده، آسانتر به وقوع مزاحمت و تحقق جرم حکم می‌کند.^۳

بنابراین اگر فردی با یک بار مزاحمت تلفنی آزرده خاطر شود با توجه به اینکه مزاحمت نوعاً و شخصاً برای او ایجاد شده است مصداق بزه مذکور است هر چند در چنین مواردی اثبات سوء نیت مرتکب کاری دشوار است و وی می‌تواند با طرح ادعایی خود را از زیر بار اتهام برهاند. مگر در مواردی که مزاحمت همراه با موارد دیگری از قبیل توهین و تهدید همراه باشد یا ادله قوی در این باب وجود داشته باشد.

مبحث پنجم: موانع مسئولیت کیفری

عللی که موجب زوال مسئولیت کیفری (عنصر قانونی) بزهکار می‌شوند را مانع مسئولیت کیفری می‌نامند، این عوامل بایستی توسط متهم، وکیل یا بستگان متهم ایراد شوند تا دادگاه رسیدگی نماید و گرنه قاضی راساً نمی‌تواند به احراز این دلایل بپردازد. چه اصل بر مسئولیت کیفری است و خلاف آن استثناء است. در این مبحث این موارد را به طور مجزا و جداگانه در چند گفتار مورد بررسی قرار خواهیم داد.

گفتار اول: صغر سن

به کسی صغیر گفته می‌شود که نابالغ باشد، به عبارت دیگر وصف صغر در برابر کبر که صفت

۱. رضا شکری و قادر شکری، ق.م.ا در نظم کنونی، ص ۱۱۴.

۲. تکرار مادی زمانی است که فرد محکوم نشده و در واقع در مزاحمت عمل تکرار را انجام می‌دهد مانند کسی که به دفعات شماره‌ای را می‌گیرد.

۳. دکتر محمدجعفر حبیبزاده و عادل علی‌پور، تحلیل جرم ایجاد مزاحمت تلفنی، ص ۶۵.

شخص بالغ است قرار می‌گیرد.^۱ افراد نابالغ مسئولیت کیفری ندارند.^۲ همچنین ماده ۱۴۰ ق.ج.م.ا تصریح می‌کند:

«مسئولیت کیفری در حدود، قصاص و تعزیرات تنها زمانی محقق است که فرد

حین ارتکاب جرم عاقل و بالغ و مختار باشد».

از این‌رو، حقوق جزا سن بلوغ که سن مسئولیت کیفری است را در پسران ۱۵ سال و در دختران ۹ سال تمام تعیین کرده است. با توجه به توضیحات فوق‌الذکر اگر مزاحمت تلفنی به عنوان یک جرم تعزیری توسط شخصی که به سن ۹ سال و ۱۵ سال تمام قمری نرسیده است «شخص نابالغ» انجام شود هیچ مسئولیتی بر فعل مجرمانه وی مترتب نیست و قابل مجازات نیست. به عبارتی دیگر مسئولیت کیفری ندارد اما در صورت مسئولیت مدنی (جریمه نقدی) از اموال وی پرداخت می‌شود. اگر طفل نابالغ ابزار و آلتی در دست فرد بالغی شود تا برای دیگری ایجاد مزاحمت کند مانند صغیر غیرممیز یا مجنون که به راهنمایی یک نفر فرد بالغ یا تهدید یا تشویق وی برای غیرمزاحمت تلفنی ایجاد می‌کند، باید گفت سبب اقوی از مباشر است یعنی سبب (شخص بالغ) مسئول است و نمی‌توان مسئولیت اعم از کیفری و مدنی را بر عهده مباشر دانست. مانند آنکه کودکی به راهنمایی و تشویق والدین خود یا یکی از آنان شماره‌ی دیگری را بگیرد و این کار را چند بار انجام دهد و یا طفلی که با تطمیع از سوی یک بزرگسال (مثلاً دادن پول) برای غیر ایجاد مزاحمت می‌کند. در این صورت طبق ماده ۱۲۸ ق.ج.م.ا به حداکثر مجازات محکوم می‌گردد.

گفتار دوم: اجبار

گاه یک عمل مادی یا معنوی موجب سلب اراده مرتکب می‌گردد و وی را به سمت بزه می‌راند. این موضوع در مزاحمت تلفنی نیز مصداق دارد و می‌توان گفت، مرتکب باید در ایجاد ارتباط با دیگری از طریق وسایل مخابراتی عامد باشد، نه اینکه مثلاً در حالت خوابگردی یا تحت تأثیر هیپنویزم مرتکب این کار شده باشد.^۳ چه فاقد کنترل بر اعمال خود است و قصد ارتکاب جرم و اخذ

۱. اشخاص و حمایت از مجبورین، دکتر سیدحسین صفایی، ص ۲۲۶.

۲. رک به ماده ۱۴۶، ق.ج.م.ا.

۳. دکتر حسین میرمحمد صادقی، جرایم علیه اشخاص، ج ۱، ص ۵۴۵.

نتیجه وجود ندارد. حالا فرض کنیم به دلایلی مانند قوه قهریه^۱ یا اجبار مادی خارجی «حوادثی که خارج از کنترل فرد است، شرایط جوی یا مخابراتی مانند عدم آنتن دهی یا حوادث طبیعی مثل سیل زلزله، آتش سوزی و به طور کلی هر عاملی که موجب عدم دسترسی به خط طرف مقابل و قطع ارتباط شود منوط به اینکه ناشی از فعل شخص نباشد» شخص مجبور به شماره گیری مجدد گردد و این کار را بارها تکرار کند، آیا عملش مصداق جرم مزاحمت تلفنی است؟ پاسخ منفی می باشد، حتی اگر شماره گیری و برقراری تماس در زمان نامناسب باشد زیرا سوء نیت وجود ندارد.

گفتار سوم: اشتباه

ارتکاب فعل مجرمانه در اثر جهل و اشتباه گاه با وجود شرایطی رافع مسئولیت کیفری می باشد. اشتباه بر دو قسم است، اشتباه حکمی و اشتباه موضوعی که هر یک را به طور جداگانه بررسی خواهیم کرد.

الف - اشتباه حکمی

اشتباه حکمی عبارت است از اینکه انسان یا بر اثر ناآگاهی (جهل) به اوامر و یا نواهی قانون گذار و یا در نتیجه درک و تفسیر نادرست از مقررات قانونی مرتکب جرمی شود که اگر وقوف به حکم واقعی داشت از ارتکاب آن پرهیز می کرد.^۲ در حقوق ایران پذیرش قاعده «جهل به قانون رافع مسئولیت کیفری نیست» مطلق نمی باشد و گاه رافع مسئولیت کیفری است، در تأیید این مطلب می توان به ماده ۱۵۵ ق.ج.م.ا اشاره کرد که اشعار می دارد:

«جهل به حکم، مانع از مجازات مرتکب نیست مگر اینکه تحصیل علم عادتاً

برای وی ممکن نباشد یا جهل به حکم شرعاً عندر محسوب شود».

بنابراین در مزاحمت تلفنی که جز جرایم تعزیری می باشد جهل به قانون (حکم) مانع مجازات نیست، مثلاً کسی چند فقره مزاحمت تلفنی ایجاد کند و بگوید مزاحمت ها را از روی شوخی و برای خنده انجام داده و نمی دانسته که جرم است یا با این استناد که از حبس یا قطع تلفن یا میزان حبس

1. Force Majeure

۲. دکتر محمدعلی اردبیلی، حقوق جزای عمومی، ج ۱، ص ۱۸۵.

آگاه نبوده است،^۱ نمی‌تواند از زیر بار مسئولیت خود فرار کند. مگر در صورتی که عرفاً و عادتاً تحصیل علم برای فرد ممکن نباشد که اثبات این مسأله بر عهده فاعل یا مرتکب است. مانند کسی که در جایی دور افتاده و یا در منطقه‌ای که به اشخاص نظامی در آمده است زندگی می‌کند و نمی‌تواند به هیچ وجه از احکام و مقررات قانونی اطلاع حاصل کند.^۲ قسمت اخیر ماده فوق مربوط به جرایم مستوجب حد است که جهل یا شبهه به حرمت شرعی فعل موجب سقوط حد است که از مبحث مورد مطالعه این کتاب خارج است.^۳

ب- اشتباه موضوعی

با توجه به اینکه مزاحمت از طریق تلفن یا دستگاه‌های مخابراتی دیگر یک جرم عمد است، در صورتی که اشتباه در یکی از ارکان اصلی آن رخ دهد، طبق اصل کلی می‌توان گفت، موجب زوال عنصر روانی خواهد شد و حسب مورد رافع مسئولیت کیفری یا تغییر وصف مجرمانه خواهد شد. این موضوع را با دو مثال بیشتر توضیح خواهیم داد.

مثال اول: مزاحمت از طریق تلگراف دارای رکن مادی (وسیله مجرمانه) نیست در نتیجه مرتکب قابل تعقیب نیست.

مثال دوم: کسی که مکرراً شماره و تلفن دیگری را به تصور اینکه مربوط به اداره دولتی است گرفته و بر روی دستگاه پیغام‌گیر پیام‌های انتقادآمیزی گذارد، مرتکب موضوع ماده ۶۴۱ نمی‌شود.^۴

مثال سوم: اگر کسی به اشتباه شماره‌ای را گرفته و قصد سوءاستفاده مزاحمت‌آمیز از تلفن را نداشته باشد، حتی اگر عملاً مؤید مزاحمت برای طرف دوم شده باشد نیز نمی‌توان حکم به محکومیت وی صادر کرد: زیرا فاقد سوء نیت خاص لازم برای تحقق جرم است.^۵

مثال چهارم: تماس تلفنی یک بار توأم با توهین وصف جرم را به توهین تغییر می‌دهد و بزهدار تنها مستوجب مجازات توهین می‌باشد.

۱. طبق تبصره ماده ۱۵۵: «جهل به نوع یا میزان مجازات مانع مجازات نیست».

۲. دکتر محمدعلی اردبیلی، حقوق جزای عمومی، ج ۱، ص ۱۸۶.

۳. ر.ک به ماده ۲۱۷ ق.ج.م.ا.

۴. دکتر حسین میرمحمد صادقی، جرایم علیه اشخاص، ج ۱، ص ۵۴۵.

۵. دکتر محمدجعفر حبیبزاده و عادل علی‌پور، تحلیل جرم ایجاد مزاحمت تلفنی، ص ۷۶.

گاه این اشتباه در یکی از عناصر فرعی مذکور می‌باشد مثل اشتباه در شخصیت و هویت مجنی علیه که صرف خطا در آن موجب خروج جرم از عنوان عمدی نمی‌شود، همان‌طور که فاعل قصد ایجاد مزاحمت را برای شخص داشته اما شماره فرد دیگری را به اشتباه گرفته و برای او مزاحمت ایجاد کند که در این حالت مشروط به وجود سایر شرایط مزاحمت تلفنی جرم ماده ۶۴۱ ق.م.ا.ر خ داده است. در جرم مزاحمت هویت طرف شرط نیست و اساساً لزومی به احراز آگاهی مرتکب از هویت طرف نیست.^۱ همچنین زمانی که شخص به قصد نامشروع شماره را گرفته اما اتفاقاً و بنا به دلایلی مخابراتی یا خطا در گرفتن شماره مورد نظر برای فرد دیگر ایجاد مزاحمت تلفنی کند، چنین عملی عمدی محسوب می‌شود و مصداق ماده ۶۴۱ ق.ج.م.ا است.

گفتار چهارم: خواب و بیهوشی

بدیهی است که مجرم باید در انجام مزاحمت عالم و عامد باشد، نه اینکه در حالت خوابگردی یا تحت تأثیر هیپنوتیزم مرتکب این فعل شده باشد. اصولاً خواب و یا بیهوشی رافع مسئولیت کیفری است چه قصد مجرمانه وجود ندارد مگر اینکه شخص علم و آگاهی نسبت به عواقب عملش را داشته باشد، یعنی شخصی با علم به اینکه در حالت بیهوشی، خواب یا هیپنوتیزم مرتکب جرم می‌شود به عمد تحت تأثیر هیپنوتیزم بخوابد و یا خود را بیهوش کند. بنابراین کسی که تحت تأثیر هیپنوتیزم، خواب یا بیهوشی قرار می‌گیرد تا مزاحمتی را از طریق دستگاه مخابراتی برای دیگری ایجاد کند را نمی‌توان از مسئولیت معاف کرد.

گفتار پنجم: مستی

مستی اگر چه جرم است و منظور شرب خمر است ولی اگر بدان درجه رسیده باشد که آگاهی، قصد و اراده شخص را زایل کرده باشد مسئولیت کیفری را از مرتکب سلب می‌کند.^۲ مستی می‌تواند ناشی از مصرف مواد مخدر یا روناگردان و مانند آن‌ها باشد. موضوع فوق‌الذکر نیز به نوعی در مورد جرم ایجاد مزاحمت تلفنی صدق می‌کند. مانند آنکه کسی در حالت مستی مزاحم بیمار قلبی شود و خبر ناگواری را بدهد و در نتیجه این مسأله وی بمیرد. چه مزاحمت تلفنی موجب قتل شده مجازات

۱. حسین آقایی‌نیا، جرایم علیه اشخاص (شخصیت معنوی)، ص ۲۴۲.
 ۲. معاونت آموزش قوه قضاییه، گزیده حقوق جزای عمومی، ج ۳، ص ۱۸۷.

اشد یعنی قصاص اجرا خواهد شد. لیکن اگر مزاحم اثبات کند که به کلی مسلوب الاختیار بوده و به منظور ارتکاب جرم فوق‌الذکر مست نکرده است قصاص نخواهد شد بلکه محکوم به دیه و مجازات تعزیری خواهد شد. این نکته از قرائت مواد ۱۵۴ و ۳۰۷ به دست می‌آید.

ماده ۱۵۴ ق.ج.م.ا اشعار می‌دارد:

«مستی و بی‌ارادگی حاصل از مصرف اختیاری مسکرات، مواد مخدر و روانگردان و نظایر آن، مانع مجازات نیست مگر اینکه ثابت شود مرتکب حین ارتکاب جرم به طور کلی مسلوب الاختیار بوده است...».

همچنین در ماده ۳۰۷ ق.ج.م.ا آمده است.

«ارتکاب جنایت در حالت مستی و عدم تعادل روانی در اثر مصرف مواد مخدر، روانگردان و مانند آن‌ها موجب قصاص است مگر اینکه ثابت شود بر اثر مستی و عدم تعادل روانی، مرتکب به طور کلی مسلوب الاختیار بوده است که در این صورت علاوه بر دیه به مجازات تعزیری مقرر در کتاب پنجم تعزیرات محکوم می‌شود».

مبحث ششم: توهین و افترا

در این مبحث به توضیح و بررسی مصادیق و افترا در جرم مزاحمت تلفنی خواهیم پرداخت.

گفتار اول: توهین

جرم توهین از جرائم علیه حیثیت و شرافت اشخاص است و یکی از ساده‌ترین و فراوانترین جرائم در کشور ما به شمار می‌آید.^۱ ماده ۶۰۸ از فصل ۱۵ (هتک حرمت اشخاص) ق.ج.م.ا در این باره اشعار می‌دارد:

۱. معاونت آموزش قوه قضاییه، گزیده‌ای از پایانامه‌های علمی در زمینه حقوقی جزای اختصاصی، ج ۲، ص ۳۵۰.

«توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیک، چنانچه موجب حد قذف نباشد، به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی خواهد بود».

گاه مزاحمت تلفنی همراه با توهین صورت می‌گیرد، در این حالت سؤالی که مطرح می‌شود این است که آیا مزاحم تحت دو عنوان مجازات خواهد شد یا نه؟ می‌توان گفت در صورتی که؛

۱. مزاحمت توأم با توهین یکبار روی می‌دهد، فقط توهین تلقی می‌گردد.
۲. مزاحمت همراه با توهین بیش از یکبار و به طور مکرر رخ دهد طبق تبصره ۲ ماده ۱۳۴ ق.ج.م.ا عنوان مزاحمت تلفنی را خواهد داشت.

توهین می‌تواند نسبت به فرد و خانواده‌اش باشد، بنابراین اگر توهین به خود شخص بزه دیده نباشد بلکه نسبت به اطرافیان باشد نمی‌توان گفت که مزاحم مسئولیت کیفری ندارد. مانند اینکه شخص مزاحم به خواهر طرف مقابل فحش و ناسزا بدهد که این مصداق توهین است، حال اگر خواهری وجود نداشته باشد، متهم مسئولیت کیفری نسبت به توهین دارد. اگر کسی به قصد توهین و تهدید به کسی که برای خانواده او مزاحمتی فراهم کرده تلفنی به او توهین کند و نتوان چنین اقدامی را مزاحمت تلقی نمود، فقط با اتهام توهین و تهدید قابل تعقیب خواهد بود.^۱ در این مورد، سوء نیت خاص (قصد ایجاد مزاحمت)، وجود ندارد، بنابراین ماده ۶۴۱ قابل تحقق نیست. حال فرض کنیم به دلیل اختلافاتی بین دو نفر، یکی از آنان به طرف مقابل از طریق دستگاه مخابراتی از قبیل تلفن پیامک یا تلگرام نسبت دزد دهد و طرف مقابل نیز همان را به او برگرداند، در این حالت مجازاتی وجود نخواهد داشت و این موضوع در افترا هم صدق می‌کند.

گفتار دوم: افترا

جرم افترا به عنوان موضوع ماده ۶۹۷ ق.ت.می‌تواند از طریق پیامک یا اینترنت نیز واقع شود. در حقیقت، هنگامی که فردی صراحتاً جرمی را به دیگری نسبت دهد و نتواند صحت آن را اثبات کند، به یک ماه تا یک سال حبس و تا ۷۴ ضربه شلاق یا حسب مورد به یکی از آنها محکوم خواهد شد. مفتی نیز کسی است که چنین عملی را انجام می‌دهد، چنانچه اداره حقوقی قوه قضاییه طی

۱. حسین آقایی نیا، جرایم علیه اشخاص (شخصیت معنوی)، ص ۲۴۲.

نظریه‌ای مشورتی اعلام کرده است: «مفتری به کسی اطلاق می‌شود که با دروغ و صحنه‌سازی و به منظور هتک حرمت و حیثیت دیگری نسبت خلاف واقع به وی بدهد. بنابراین چنانچه کسی به منظور افترا به غیر اکاذیبی به وی نسبت دهد و قادر به اثبات آن نباشد به عنوان مفتری قابل تعقیب جزایی است»^۱.

اگر مزاحمت تلفنی همراه با افترا باشد، مزاحم مرتکب دو جرم شده است، که عبارتند از مزاحمت تلفنی و افترا. یکی از شرایط افترا امکان ارتکاب جرم از سوی بزه دیده است، در غیر این صورت افترا نیست اما می‌تواند توهین تلقی گردد. این موضوع را با دو مثال توضیح می‌دهیم.

مثال اول: شخصی برای کارمند دولتی ایجاد مزاحمت می‌کند و سپس از طریق پیامک وی را مختلس می‌نامد و یا از طریق اینترنت جرم ارتشا را به وی نسبت می‌دهد. در این مورد باید گفت انجام اختلاس و ارتشا تنها از طریق کارمند دولت قابل انجام است و چون فردی که مورد مزاحمت قرار گرفته کارمند دولت است پس جرم واقع شده افترا و مزاحمت تلفنی است. حال اگر مزاحمت با همین شرایط در مورد یک کارمند بخش خصوصی اتفاق بیفتد نمی‌توان آن را افترا نامید بلکه می‌تواند توهین باشد.

مثال دوم: ارسال پیامک‌هایی مبنی بر ارتباط غیراخلاقی فرد با دیگران مصداق مزاحمت تلفنی است.

یکی از انواع افترا قذف می‌باشد که طبق ماده ۲۴۵ ق.ج.م.ا عبارتند از:

«نسبت دادن زنا یا لواط به شخص دیگر هر چند مرده باشد».

در صورتی که ایجاد مزاحمت تلفنی همراه با قذف باشد شاکی به هر دو عنوان می‌تواند شکایت کند. مثلاً فردی که برای شخصی هم ایجاد مزاحمت تلفنی می‌کند و هم جرم زنا را به وی نسبت می‌دهد، مرتکب دو جرم مزاحمت تلفنی و قذف شده است.

ممکن است قذف نسبت به خانواده شخص مخاطب باشد، در این صورت هم طرف مقابل و هم کسی که نسبت بر او زنا یا لواط نسبت داده شده می‌توانند در کنار مزاحمت تلفنی در این مورد نیز شکایت کنند.

باید توجه داشت که اگر مزاحم کار حرامی به غیر از زنا یا لواط به طرف مقابل نسبت دهد (از

۱. نظریه مشورتی شماره ۷/۳۵۹۶ مورخ از ۱۳۸۴/۰۶/۰۱ اداره حقوقی قوه قضائیه.

قبیل فوادى، تفخيز، مساحقه و...)، بر طبق ق.ج.م.ا اين نسبت دادن را مى توان تحت عنوان توهين مورد تعقيب قرار داد.

مبحث هفتم: نشر اکاذيب

نشر اکاذيب نسبت به افترا دايره شمول وسيعترى داشته و از جهت شرايط و ارکان و وسيله طرح اکاذيب نيز با افترا تفاوت دارد. به موجب ماده ۶۹۸ ق.ت.نشر اکاذيب به شرح ذيل بيان گرديده است:

«هر کس به قصد اضرار به غير يا تشويش اذهان عمومى يا مقامات رسمى به وسيله نامه يا شکوائيه يا مراسلات يا عرايض يا گزارش يا توزيع هرگونه اوراق چاپى يا خطى يا امضا يا بدون امضا اکاذيبى را اظهار نمايد يا اعمالى را بر خلاف حقيقت راساً يا به عنوان نقل قول به شخص حقيقى يا حقوقى يا مقامات رسمى تصريحاً يا تلويحاً نسبت دهد اعم از اينکه از طريق مزبور بنحوى از انحاء ضرر مادى يا معنوى به غير وارد شود يا نه به حبس از يك ماه تا ۲ سال يا تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد».^۱

بر اين اساس ساخت شایعات نسبت به شخص حقیقی یا حقوقی با قصد ضرر یا تشویق اذهان عمومی را نشر اکاذیب می‌گویند. در این جرم بایستی دو مورد را در هر حال مد نظر داشت اولاً مطلق بودن و ثانیاً بر خلاف حقیقت و واقعیت بودن اکاذیب با این تفاسیر می‌توان گفت نشر اکاذیب جرم مطلق است نه مقید و مشروط به وقوع ضرر خارجى نمى‌باشد.

هر گاه نامه یا شکوائیه به جای مکتوب شدن بر روی برگه کاغذ از طریق پست الکترونیکی ارسال یا گزارش در یک وب سایت گنجانده شود، مورد مشمول ماده ۷۴۶ ق.ت.مصوب ۱۳۷۵،^۲ قرار خواهد گرفت که راجع به نشر اکاذیب به وسیله سامانه رایانه‌ای و مخابراتی است و مجازات از ۹۱ روز تا ۲ سال یا جزای نقدی از ۵ میلیون تا ۴ میلیون ریال یا هر دو مجازات را برای مرتکب تعیین کرده است.^۳ با توجه به توضیحات فوق می‌توان گفت، ارتکاب نشر اکاذیب توأم با مزاحمت تلفنی ممکن می‌باشد، به چند مثال ذیل توجه کنید:

۱. داریوش وفاقی، بحثی پیرامون افترا و نشر اکاذیب و قذف در قوانین جاری، ص ۵۱.

۲. ر.ک به فصل پنجم جرایم رایانه‌ای ماده ۷۴۶.

۳. دکتر حسین میرمحمد صادقی، جرایم علیه اشخاص، ج ۱، ص ۵۴۰.

مثال اول: الف برای ب ایجاد مزاحمت تلفنی می‌کند سپس برای خانواده وی نامه‌ای حاوی شایعات و با قصد ایجاد بدبینی می‌نویسد، در این حالت هم مزاحمت تلفنی و هم نشر اکاذیب اتفاق افتاده و مزاحم دو اتهام دارد که با احراز، هم ماده ۶۴۱ و هم ماده ۶۹۸ نسبت به وی اجرا خواهد شد.

مثال دوم: الف برای ب ایجاد مزاحمت تلفنی می‌کند و از وی اخاذی می‌کند تا عکس شخص وی را منتشر نکند، بعد از مدتی شایعاتی نسبت به وی را در اینترنت قرار می‌دهد، در این شرایط سه جرم رخ داده که برای هر کدام مجازات جداگانه ای مشخص خواهد شد. این اتهامات عبارتند از مزاحمت تلفنی، اخاذی، نشر اکاذیب موضوع ماده ۷۴۶ ق.ت.

در نهایت باید گفت، اگر مزاحمت با جرم نشر اکاذیب همراه باشد مجازات اشد در نظر گرفته نمی‌شود بلکه برای هر کدام مجازات جداگانه‌ای مشخص خواهد شد.

مبحث هشتم: مجازات

طبق قانون مجازات اسلامی، در این بخش به انواع مجازات مزاحمت تلفنی در چهار مبحث جداگانه خواهیم پرداخت.

گفتار اول: مجازات اصلی

قانون‌گذار برای هر جرمی مجازات و مسئولیتی^۱ تعیین کرده است.^۲ مجازات اصلی بزه مزاحمت تلفنی طبق بند ت ماده ۱۴ ق.ج.م.ا تعزیر است، بر این اساس می‌توان مرتکبین چنین جرمی را مشمول ماده ۶۴۱ دانست به طوری که:

«هرگاه کسی به وسیله تلفن یا دستگاه‌های مخابراتی دیگر برای اشخاص ایجاد مزاحمت کند علاوه بر اجرای مقررات خاص شرکت مخابرات، مرتکب به حبس از ۱ تا ۶ ماه محکوم خواهد شد.»

۱. تعهد قانونی شخص بر رفع ضرری که به دیگری وارد کرده است خواه این ضرر ناشی از تقصیر خود وی باشد یا ناشی از فعالیت او شده باشد.

۲. به موجب ماده ۱۴ ق.ج.م.ا مجازات‌ها چهار قسم است (حد، قصاص، دیه، تعزیر). ۸۴

منظور از مقررات خاص شرکت مخابرات در ماده مذکور، ماده واحده قانون اصلاح تبصره ۲ ماده ۱۴ ق.ت.ش.م.ا.مصوب ۱۳۶۶/۴/۹ می‌باشد که مقرر می‌دارد:

«هر کس وسیله مخابراتی در اختیار خود را وسیله مزاحمت دیگری قرار دهد یا با عمد و سوء نیت ارتباط دیگری را مختل کند، برای بار اول پس از کشف، ارتباط تلفن او به مدت یک هفته همراه با اخطار کتبی قطع و تجدید ارتباط مستلزم پرداخت هزینه‌های مربوطه خواهد بود. برای بار دوم پس از کشف، ارتباط تلفنی او به مدت ۳ ماه با اخطار کتبی قطع و تجدید ارتباط مستلزم پرداخت هزینه‌های مربوطه خواهد بود. برای بار سوم، شرکت ارتباط تلفنی وی را به طور دائم قطع و اقدام به جمع‌آوری منصوبات تلفن نموده و ودیعه مربوط به مشترک را پس از تسویه حساب مسترد خواهد کرد.»^۱

اینک حسب مورد کدام یک از دو ماده فوق نسبت به مزاحم اجرا خواهد شد را در مبحث بعدی توضیح خواهیم داد.

دادگاه مکلف است در صدور حکم تعزیری بر خلاف مجازاتهای سه‌گانه حد، قصاص، دیه، افزون بر جرم به وضع و حال مجرم نیز توجه کند.^۲ به طور کلی، در شکل معمول برای مجازاتهای پیامکی و تلفنی، مجرمان به مجازات تعزیری محکوم می‌شوند. این مجازات ممکن است شامل شلاق، جریمه مالی و حبس باشد. نوع مجازات نیز به شخصیت متهم، دفعات و نوع مزاحمت بستگی دارد.^۳ در نتیجه قاضی با توجه به شخصیت مجرم و دفعات تکرار جرم، بی‌پول یا پولدار بودن یا سابقه‌دار بودن تصمیم می‌گیرد، در غالب موارد در صورتی که مزاحم حرفه‌ای نباشد قضات به جرایم نقدی اکتفا می‌کنند.^۴ جریمه فوق بیشتر از پنجاه هزار تومان است که ممکن است برای یک شخص هفتصد هزار تومان و برای دیگری شصت هزار تومان باشد، همچنین که اداره حقوقی وزارت دادگستری در نظریه‌ای در تأیید این مطلب اظهار می‌دارد: «مجازات مزاحمت تلفنی، مجازات تعزیری

۱. دکتر ایرج گلدوزیان، محشای ق.ا.م.ص ۳۵۴، ۸۵.

۲. دکتر محمدعلی اردبیلی، حقوق جزای عمومی ج ۳، ص ۶۵، ۸۶.

۳. سید حسن مؤگانی، مزاحمت تلفنی و چگونگی طرح شکایت و... از حیث حقوقی، ص ۱.

۴. همان، ص ۲.

است یعنی می‌تواند شامل شلاق، جریمه مالی و حبس باشد. نوع مجازات بستگی به شخصیت متهم و دفعات وقوع مزاحمت دارد^۱.

در صورت گذشت شاکی تعقیب کیفری و اجرای مجازات متوقف نخواهد شد، چه ماده ۱۰۴ ق.ج.م.ا این جرم را در زمره جرایم قابل گذشت احصا نکرده است.^۲ بنابراین طبق ماده ۱۰۳ و ۱۰۴ ق.ج.م.ا حیثیت خصوصی قائل شدن برای جرمی منوط به نص قانونی است، چنین نصی درباره مزاحمت تلفنی مشاهده نمی‌شود پس باید جنبه عمومی بزه مذکور را بر جنبه خصوصی آن تغليب داد. این مسئله از بعدی دیگر نشانه استقلال دادسرا در مقابل طرفین شکایت در یک پرونده است که می‌تواند به گذشت وی ترتیب اثر نداده و تعقیب کیفری را ادامه دهد و در مورد متهم هر تحقیقی را که لازم است انجام دهد.

گفتار دوم: مجازات تبعی

مجازات تبعی به معنی محرومیت از حقوق اجتماعی می‌باشد. قانوناً حبس‌های تا ۲ سال و از جمله حبس‌هایی که می‌توان با مجازات‌های دیگر جایگزین کرد فاقد آثار تبعی است.^۳ بنابراین مزاحمت تلفنی به تبع حکم اصلی شامل این نوع مجازات نخواهد شد. به عبارتی مجازات تبعی نسبت به جرایم زیر ۳ سال اجرا نخواهد شد.

گفتار سوم: مجازات تکمیلی

مجازات تکمیلی که در تکمیل مجازات اصلی می‌آید، در هر حال به تنهایی مورد حکم قرار نمی‌گیرد. طبق ماده ۲۳ ق.ج.م.ا دادگاه می‌تواند شخصی را که به حد قصاص یا مجازات تعزیری درجه ۱ تا ۶ محکوم کرده است، حداکثر به مدت ۲ سال به یک یا چند مجازات تکمیلی نیز محکوم کند. این محکومیت باید متناسب با جرم ارتكابی و خصوصیات فرد مرتکب باشد. مزاحمت تلفنی از

۱. نظریه اداره حقوقی وزات دادگستری، مورخ ۱۳۷۳

۲. طبق ماده ۱۰۴ ق.م.ا علاوه بر جرایم تعزیری مندرج در کتاب دیات و فصل حد قذف، این قانون و جرایمی که به موجب قوانین خاص قابل گذشت می‌باشند جرایم مندرج در قسمت اخیر ماده ۵۹۶، مواد ۶۰۸، ۶۲۲ و... از کتاب پنجم «تعزیرات» نیز قابل گذشت محسوب می‌شوند.

۳. دکتر محمدعلی اردبیلی، حقوق جزای عمومی، ج ۳، ص ۱۶۶.

جرایم ارتكایی و خصوصیات فرد مرتكب باشد. مزاحمت تلفنی از جرایم درجه ۶ می‌باشد پس حسب مورد می‌تواند در کنار مجازات اصلی حکم به مجازات تکمیلی نیز بدهد. مجازات تکمیلی بزه مذکور می‌تواند بند ۱ ماده ۲۳ ق.ج.م.ا باشد که عبارت است از: «توقیف وسایل ارتكاب جرم یا رسانه یا مؤسسه دخیل در ارتكاب جرم».

اگر طبق اوضاع و احوال پرونده مزاحمت، قاضی تشخیص دهد که در کنار مجازات اصلی نیاز به مجازات تکمیلی است، قاضی مختار نیست و مجبور است که به عنوان مکمل حکم اصلی افزون بر آن به مجازات دیگری نیز حکم کند.

گفتار چهارم: ضمانت اجرای حقوقی

سؤالی که مطرح می‌شود این است که آیا جرم ماده ۶۴۱ ق.ج.م.ا دارای ضمانت اجرای حقوقی است یا نه؟

ظاهراً پاسخ منفی است، مگر آنکه شخص بر اثر مزاحمت تلفنی متحمل ضرر و زیان مادی (مانند دیه در نتیجه مزاحمت و قتل) و معنوی (حیثیت و آبرو) شود که در این صورت از باب مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹ می‌توان به زیان دیده حق مطالبه خسارت را داد، به این ترتیب که می‌تواند ضمن ارائه شکایت به دادسرا، ادله ورود خسارت به خود را نیز بیان کند. در صورتی که انجام جرم برای دادگاه محرز شود مکلف است ضمن صدور حکم جزایی در مورد مزاحمت تلفنی نسبت به مطالبه ضرر و زیان نیز حکم صادر کند. همچنان که در حکم مشابهی ق.آ.د.ک بعد از بیان امکان مطالبه ضرر و زیان‌های مادی و معنوی و منافع ممکن‌الحصول ناشی از جرم توسط شاکی در ماده ۱۷ مقرر می‌دارد:

«دادگاه مکلف است ضمن صدور رأی کیفری، در خصوص ضرر و زیان مدعی خصوصی نیز طبق ادله و مدارک موجود رأی مقتضی صادر کند، مگر آنکه رسیدگی به ضرر و زیان مستلزم تحقیقات بیشتر باشد، که در این صورت دادگاه رأی کیفری را صادر و بعد از آن به دعوای ضرر و زیان رسیدگی می‌کند».

بنابراین کسی که در اثر مزاحمت تلفنی، موجب ضرر مادی (جان، سلامتی، مال) یا ضرر معنوی

(آزادی، حیثیت، آبرو، شهرت) یا هر حقی که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده شود. طبق ماده ۱ ق.م.م مسئول میزان خسارات ناشی از عمل خود است. ضرر و زیان معنوی در قالب برخی جرایم از قبیل توهین، افترا و... مستقیماً متوجه آبرو و حیثیت اشخاص است و جبران آن می‌تواند به شکل پرداخت خسارت مالی یا عذرخواهی و درج حکم در جراید باشد.

مبحث نهم: معاونت در مزاحمت تلفنی

معاون جرم کسی است که بدون آنکه شخصاً به اجرای جرم منتسب به مباشر بپردازد با رفتار خود عامداً وقوع جرم را تسهیل کند و یا مباشر را به ارتکاب آن برانگیزد.^۱ مصداق معاون جرم بر اساس بندهای سه‌گانه ماده ۱۲۶ ق.م.ع تعیین می‌شود، بر این اساس معاون جرم به کسی اطلاق می‌گردد که:

۱. دیگری را ترغیب، تحریک، تطمیع و تهدید به ارتکاب جرم کند و موجب و محرک ارتکاب فعل مجرمانه شود.

۲. وسیله ارتکاب جرم را فراهم کند (اعم از تهیه کردن یا ساختن).

۳. سبب تسهیل وقوع جرم گردد.

معاونت در جرم ایجاد مزاحمت تلفنی نیز صدق می‌کند، نمونه آن تهیه وسایل ارتکاب جرم است، منظور از تهیه وسایل فراهم کردن هر نوع آلت برای ارتکاب یا تسهیل ارتکاب جرم است. تهیه‌کننده وسیله باید نسبت به ارتکاب جرم آگاه باشد.^۲

به عنوان مثال، شخصی با علم و اطلاع به اینکه دوستش قصد مزاحمت برای غیر را دارد تلفنش یا هر وسیله مخابراتی دیگر را در اختیار وی قرار می‌دهد، معاون جرم است، البته در صورت شکایت بر اساس ق.آ.د.م و طبق اصل صاحب خط مسئول خواهد بود. اما اگر مثلاً در روند پرونده صاحب خط بگوید که مزاحم وی نبوده و فلان کس مزاحم واقعی می‌باشد و آن فرد نیز اقرار کند، فرد مزاحم عنوان مباشر و صاحب خط معاون جرم محسوب می‌شود.

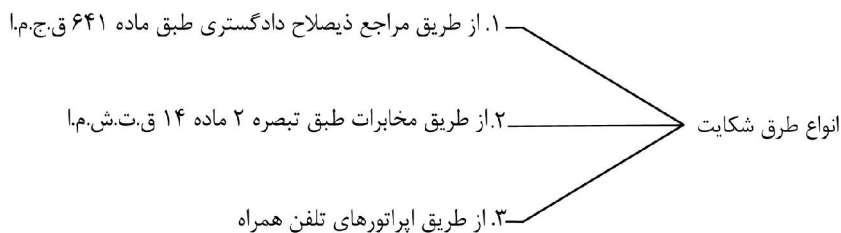
۱. دکتر محمدعلی اردبیلی، حقوق جزای عمومی، ج ۱، ص ۹۲۹۴

۲. عبدالغفور ذوقی طالقانی، معاونت در جرایم، ص ۸۷

مورد دیگر زمانی است که وقوع بزه تسهیل می‌شود که می‌تواند به شکل برداشتن مانع باشد. در جایی که شخص آگاه به قصد فردی مبنی بر مزاحمت تلفنی باشد و می‌داند که او شماره فرد موردنظر را ندارد و به این منظور شماره وی را در اختیار مزاحم قرار دهد و مزاحمت واقع گردد، عنوان معاونت را خواهد داشت. بنابراین فاعل می‌تواند شخصاً یا با کمک غیر فعل مزاحمت را انجام دهد.

مبحث دهم: طرق شکایت

سه روش به منظور ارائه شکایت در این جرم وجود دارد که در هر سه حالت مزاحمت تلفنی باید از طریق بزه‌دیده اعلام شود، در غیر این صورت مرجع صالح نمی‌تواند رأساً آن را مورد پیگیری قرار دهد. نکته قابل تذکر این است که شکایت فقط از طریق شخصی که نسبت به او مزاحمت ایجاد شده است (بزه‌دیده) قابل پذیرش است و به عنوان مثال زن به جای شوهر یا شوهر به جای زن نمی‌تواند شکایت کند^۱، اما در مورد مزاحمت تلفنی برای صغیر و فرد نابالغ باید گفت که حسب مورد ولی یا قیم می‌تواند بجای وی طرح شکایت کند. اگر مزاحمت تلفنی نسبت به مستأجر باشد وی می‌تواند با در دست داشتن مدارکی از قبیل اجاره‌نامه درخواست کشف مزاحم را کند. همچنین هیچ شخصی با وکالت از بزه‌دیده نمی‌تواند مزاحمت تلفنی را طرح و پیگیری کند، مگر اینکه وکیل دادگستری باشد، در حقیقت شاکی تنها می‌تواند به وکیل دادگستری وکالت در دعوا بدهد، در حالی که این امکان را در مورد افراد عادی ندارد.

۱. یکی از مواردی که در سالهای اخیر بسیار شایع و چشمگیر شده، ارتباطات اینترنتی و پیامکی است که یک طرف آن شخصی متأهل است و با رضایت طرفین انجام می‌شود. در این شرایط همسر شخص متأهل در صورت مطلع شدن امکان شکایت کردن را دارد و در صورت احراز حسب مورد می‌تواند مصداق ماده ۶۳۷ باشد. به هر حال مصادیق جرایم اینترنتی نیاز به بررسی بیشتر دارد که از حوصله این کتاب خارج می‌باشد.

گفتار اول: دادگاه

در مورد جرم مقید شرط تحقق جرم، تحقق نتیجه است و محل وقوع هر جزء از جرم اعم از فعل یا نتیجه را باید صالح به رسیدگی دانست و در صورت شروع به رسیدگی توسط مرجع قضایی یک محل مرجع قضایی محل دیگر باید از رسیدگی خودداری کند. با این حال، هیأت عمومی دیوان عالی کشور در این خصوص نیز رویه‌ای همسو با راه‌حل خود برای جرم مرکب برگزیده و در مورد محل تحقق جرم مزاحمت تلفنی و تعیین دادگاه صالح به رسیدگی به آن، طی رأی وحدت رویه شماره ۷۲۱ مورخ ۹۰/۴/۲۱ صلاحیت رسیدگی را به دادگاه محل دریافت تماس تلفنی داده است.^۱ بر اساس این رأی: « وقوع بزه مزاحمت برای اشخاص به وسیله تلفن یا دستگاه‌های مخابراتی دیگر، موضوع ماده ۶۴۱ ق.م.ا. منوط به آن است که نتیجه آن که مقصود مرتکب است محقق گردد. بنابراین در مواردی که اجرای مجازات از یک حوزه قضایی شروع و نتیجه آن در حوزه قضایی دیگر حاصل شود، محل حدوث نتیجه مزبور، محل وقوع جرم محسوب و مناط صلاحیت دادگاه رسیدگی‌کننده نیز همین امر خواهد بود».

اداره حقوقی قوه قضاییه طی نظریه مشابه اعلام می‌کند: « شرط تحقق جرم مزاحمت تلفنی اجتماع الفاظ یا رسیدن اعمال موضوع جرم به مخاطب است و این بخش از عنصر مادی جرم در محل اقامت بزه‌دیده محقق می‌شود. لذا این محل، محل وقوع جرم محسوب می‌شود^۲». اینکچه چه زمانی می‌توان از طریق دادگاه طرح شکایت کرد باید گفت: اگر مزاحمت تلفنی با جرم دیگری همراه نباشد در صورت احراز مزاحمت، تلفن متزاحم قطع اما اگر با جرم دیگری همراه باشد رسیدگی به بزه با دادگاه است^۳. بنابراین چنانچه مزاحمت تلفنی با جرایم دیگر از قبیل تهدید یا فحاشی باشد رسیدگی به بزه ارتكابی با دادرسی محل بزه‌دیده خواهد بود^۴. به منظور پیگیری کافی است به دادرسی محل سکونت یا کار خود یعنی جایی که مزاحمت در آنجا رخ داده مراجعه کنید. داشتن نامه‌ای از مخابرات می‌تواند باعث سرعت در کار شود. در این مرحله باید روی یک برگه کاغذ

۱. دکتر علی خالقی، آیین دادرسی کیفری، ج ۲، ص ۲۴.

۲. نظریه مشورتی شماره ۲۳۲۶/۹۳/۷ مورخ ۱۳۹۳/۹/۱۳ اداره حقوقی قوه قضاییه.

۳. نظریه اداره حقوقی وزارت دادگستری، مورخ ۱۳۷۳.

۴. نظریه مشورتی شماره ۷/۸۱۶ مورخ ۱۳۷۲/۲/۲۰ اداره حقوقی قوه قضاییه.

طرح شکایت کنید. اگر توهین شدیدی هم شده باشد، شاکی می‌تواند تقاضای «اعاده حیثیت» را هم مطرح کند، ممکن است طرف مقابل نامشخص باشد، در چنین حالتی در بخش مربوط به متشاکی نوشته می‌شود «نامشخص». بعد از این مرحله با ارجاع شکایت به یکی از شعبه‌های دادیاری یا بازپرسی با نامه‌ای که دادگاه خطاب به کلانتری برای تکمیل کردن تحقیقات می‌نویسد، کلانتری از مخابرات در خصوص این شماره تلفن استعلام و تقاضای پرینت مکالمات تلفنی را عنوان می‌کند. ممکن است این استعلام به طور مستقیم از سوی دادگاه خطاب به مخابرات ارسال شود، اما بخش اولیه در این مرحله شناسایی مزاحم است. همچنین نامه‌های مذکور برای بخش حقوقی مخابرات ارسال می‌شود. در این بخش ردیابی مربوط به خط و گوشی تلفن عادی و همراه قابل انجام است ... بعد از این مرحله و مشخص شدن شماره تماس از سوی دادسرا به آن نشانی و صاحب خط تلفن اخطاریه ارسال می‌شود و دادسرا اشخاص را احضار و تحقیق می‌کند. اگر فردی در مرحله اول در دادسرا یا کلانتری حاضر نشود، برای او حکم جلب صادر می‌شود.^۱ به عبارتی، بعد از طرح دعوا ابتدا مسئله توسط مرجع صالح بررسی می‌گردد (کنترل تماس‌های ورودی و خروجی، پرینت مکالمات و پیامکها) و در صورت احراز مزاحمت برای مزاحم (صاحب خط) احضاریه می‌فرستد و در صورت عدم حضور اقدام به جلب وی می‌کند. در صورت متواری شدن مزاحم و عدم امکان بازداشت وی، حکم جلب سیار صادر می‌گردد و با انقضای مدت اعتبار دستور فوق، با درخواست شاکی بدون نیاز به بررسی مجدد، تمدید خواهد شد.

در مرحله بازپرسی:

۱. اگر متهم، جرم خود را بپذیرد و اقرار به آن کند، رأی به دادگاه محل وقوع جرم ارسال می‌گردد.

۲. اگر متهم اقرار به جرم خویش نکند، بازجویی تا هنگام پذیرش مسئله از طرف وی ادامه می‌یابد و در این وضعیت اگر ادله کافی برای احراز جرم وجود داشته باشد (از قبیل صدای ضبط شده، وجود پیامک)، با صدور و اخذ قرار مناسب، پرونده مراحل بعدی‌اش را طی می‌کند. نکته قابل تذکر آن است که اگر مزاحمت پیامکی رخ دهد اما پیامک به هر دلیل در دسترس نباشد و پاک شده باشد،

۱. سید حسن مؤگانی، مزاحمت تلفنی و چگونگی طرح شکایت و... از حیث حقوقی، ص ۱.

بزه‌دیده امکان طرح شکایت را حسب مورد از یکی از طرق شکایت دارد و در صورت شکایت پرینت خط تلفن وی گرفته می‌شود و با ادامه مزاحمت تمامی تماس‌های وی، اعم از ورودی و خروجی کنترل می‌شود و حسب مورد با مزاحم برخورد خواهد شد. در صورتی که بر اساس مورد فوق‌الذکر اثبات انجام نگیرد و مدارک و دلایل دیگری نیز وجود نداشته باشد، شکایت قبول نخواهد شد. همچنین است در مورد مزاحمت از طریق تلفن، چراکه تمام مکالمات صوتی، پیامکی در مخابرات به شکل ضبط‌شده موجود می‌باشد و با دستور قاضی قابل دستیابی است.

در مورد استناد به صدای ضبط شده که همانند پیامک اماره محسوب می‌شود، در صورتی که مقام قضایی صالح به رسیدگی با استفاده از طرقی انطباق صدای ضبط شده با صدای متهم را تشخیص دهد یا از طریق شهادت شهود یا اقرار شاکی به این نتیجه برسد که صدای فوق متعلق به متهم است، پرونده را همراه با کیفرخواست به دادسرا ارسال می‌کند.

حال اگر علیه شخصی با عنوان افترا و مزاحمت تلفنی شکایت شود، اما در دادگاه بدوی یا تجدیدنظر فقط مزاحمت تلفنی از بزه‌دیده قبول شود، متهم به دلیل محکومیت نمی‌تواند نسبت به افترا اعاده حیثیت کند.

مورد دیگر زمانی است که فرد به دلیل شکایت محکوم می‌گردد و بعد از تحمل مجازاتش پرونده مختومه می‌گردد. چند مدت بعد مجدداً مزاحمتی از شماره‌های دیگر برای بزه دیده (پرونده سابق) ایجاد می‌شود، وی با این گمان که مزاحم همان شخص قبلی است بر علیه او طرح شکایت می‌کند، در صورت عدم اثبات مزاحمت توسط بزه‌کار سابق، وی (مجرم سابق) بعد از صدور رأی مبنی بر برائت می‌تواند از طریق دادسرا نسبت به اعاده حیثیت عمل کند. اگر مزاحمت از طریق فضای مجازی مانند تلگرام اتفاق بیفتد ابتدا باید در دادسرا طرح شکایت شود تا پیگیری توسط پلیس فضا انجام شود.

سؤال قابل طرح این است که اگر اقدامات دادگاه در دستگیری مالک سیم‌کارت منتج به نتیجه نشود، آیا دادگاه می‌تواند دستور سوزاندن سیم‌کارت را به مقام صالح اعلام کند؟

در پاسخ باید گفت، به دلیل نبودن نص قانونی در این باره دادگاه مجاز به صدور چنین

دستوری نیست.^۱

الف - استفاده از دستگاه دیگری برای ایجاد مزاحمت

اگر مرتکب از تلفن یا دستگاه‌های مخابراتی دیگری برای مزاحمت استفاده کند دادگاه صاحب خط را متهم می‌داند. مگر اینکه وی بتواند خلاف آن را اثبات کند. حال این مسئله را با طرح چند مثال بیشتر توضیح خواهیم داد.

مثال اول، هدیه دادن سیمکارت زمانی که فرد سیمکارتی را برای غیر به نام خود خریداری می‌کند و یا وقتی که شخص از طرف اپراتوری (به عنوان جایزه، برنده شدن در قرعه‌کشی) صاحب سیمکارتی می‌گردد اما آن را به دیگری می‌دهد، خریدار یا کسی که اپراتور به نام او سیمکارت صادر کرده است به عنوان صاحب خط مسئول می‌باشد.

مثال دوم، شخصی خطش را به صورت عادی و بدون ثبت انتقال آن از طریق مراکز و دفاتری که به انتقال خط مبادرت می‌ورزند^۲، واگذاری می‌کند و می‌فروشد، بعد از یکسال از طریق خط فوق مزاحمتی برای غیر ایجاد می‌شود، در این صورت مسئول فروشنده خط خواهد بود چه طبق اسناد موجود رسمی وی مالک خط است.

در این دو مورد همانطور که اشاره کردیم، اساساً صاحب خط مسئول می‌باشد. اگر بزه‌دیده علیه مزاحم واقعی شکایت کند ولی وی با استناد به اینکه خط به نام او نیست و به هیچ وجه تاکنون با این خط تماسی نگرفته است و در حقیقت اقرار نکند بر طبق اصل کلی، قرار منع تعقیب در مورد او صادر می‌شود. پس صاحب خط مقصر است مگر آنکه وی با ادله محکمه پسندی بتواند اثبات کند که در زمان مزاحمت خط در اختیار وی نبوده است. (از قبیل شهادت شهود، فیلم ضبط شده از هدیه دادن سیمکارت به مزاحم و...). بنابراین بار اثبات خلاف اصل بر عهده صاحب خط است. اگر حکم مرحله بعدی به ضرر صاحب خط باشد می‌تواند نسبت به آن درخواست تجدیدنظرخواهی کند، لیکن حکم مرحله تجدیدنظر قطعی خواهد بود.

یکی از جهات دیگر، اعتماد به دیگری و سپردن یا به امانت گذاشتن مدارک شخصی نزد وی

۱. ر.ک به نظریه مشورتی شماره ۷/۹۲/۹۹۶. مورخ ۱۳۹۲/۵/۲۶ اداره حقوقی قوه قضائیه.

۲. دفاتر خدماتی ارتباطی یا مشترکان.

است، چه ممکن است در این فاصله با استفاده از آنها سیمکارتی تهیه کند و برای غیر ایجاد مزاحمت کند یا زمانی که خانه را به غیر می‌سپاریم و او از تلفن ثابت یا اینترنت منزل برای ثالث مزاحمت ایجاد کند. همچنین است در مواردی که سیمکارت شخصی گم می‌شود و یا توسط دیگری به سرقت می‌رود و صاحب خط اقدامی در جهت ابطال یا اعلام سرقت یا گم شدن سیمکارتش نمی‌کند و در نتیجه مزاحمتی با آن واقع می‌گردد و یا هنگامی که دیگری از خط تلفن ثابت یا دستگاه‌های مخابراتی برای غیر ایجاد مزاحمت می‌کند.

یکی دیگر از موارد مشابه در این باره، اجاره دادن محل سکونت یا کسب و پیشه توأم با تجهیزات و امکانات از قبیل آب، برق، گاز و تلفن می‌باشد. در این صورت، اگر مزاحمتی از تلفن ملک مورد اجاره واقع شود، صاحب خط تلفن که غالباً موجد است مسئول می‌باشد، بنابراین بهترین ادله استناد به اجاره‌نامه است.

قانون مطلق نیست و همواره استثنائاتی نیز دارد، یکی از این استثنائات در مورد جرم مزاحمت تلفنی، استفاده از خط تلفن (اعم از ثابت و همراه) شخص فوت شده است که در این صورت بار مسئولیت بر دوش استفاده‌کننده می‌باشد و او است که باید بتواند خلاف آن را اثبات کند. در پایان ذکر این نکته خالی از اشکال نیست که امروزه شرکت مخابرات سیستمی (پیامکی، اینترنتی) را راه‌اندازی کرده که از طریق آن می‌توان تعداد سیم‌کارتهایی که به نام شخص است را استعمال کرد.

ب- گذشت شاکی

همانطور که قبلاً گفتیم، مزاحمت تلفنی جز جرایم عمدی است، در نتیجه با گذشت شاکی خصوصی مختومه نمی‌شود و مدعی‌العموم (دادستان) می‌تواند تعقیب کیفری را ادامه دهد. بنابراین اگر فرد بعد از شکایت از آن انصراف دهد، متهم نمی‌تواند موضوع را تمام شده قلمداد کند و بهتر است به مرجع صالح مراجعه کند تا از روند رسیدگی پرونده خود آگاه گردد. بر اساس ماده ۳۸ ق.ج.م.ا گذشت تنها می‌تواند بر تخفیف مجازات مؤثر باشد.

گفتار دوم: مخابرات

طریق دیگر شکایت، اقدام از طریق شرکت مخابرات است. شکایت مزبور معمولاً طی فرم درخواستی مبنی بر کشف مزاحمت تلفنی از طرف صاحب امتیاز یا استفاده کننده از تلفن، به صورت متن ذیل قابل طرح است^۱.

مرکز تلفن

اینحالت صاحب امتیاز
 استفاده کننده

تلفن شماره به اطلاع می‌رسانم از

تاریخ تاکنون طی تماس تلفنی

فرد یا افرادی در ساعت مورد

مزاحمت قرار گرفته‌ام. لذا خواهشمند

است نسبت به کشف شماره تلفن مزاحم

شکونده، اقدام لازم را معمول

..... امضاء

..... تاریخ

نمونه این فرم در مراکز مخابراتی کشور موجود است که در صورت تقاضای متقاضی تکمیل و بعد از تکمیل فرم مزبور توسط «شاکی» و ارایه آن مطابق ماده ۴۹ آ.ت.ا.ت ... هر یک از مقامات

۱. احسان اعظمی، مزاحمت تلفنی و تأثیر آن در تضییع حقوق اشخاص، ص ۴۵.

یادشده طبق مقررات نسبت به رفع مزاحمت شخص ناشناس اقدام می نمایند.^۱ مطابق ماده ۴۹ آ.ت.ا.ت. مصوب ۱۳۶۶:

«در صورت ایجاد مزاحمت تلفنی شاکی (مشترک یا استفاده کننده) می تواند شکایت خود را در تهران به دفتر بازرسی یا ناحیه تلفنی مربوطه و در شهرستانها به اداره مخابرات محل تسلیم نماید».

مدت اعتبار درخواست کشف مزاحم از طریق مخابرات معمولاً یک ماه است. در این خصوص که آیا می توان مشخصات مزاحم را اعلام نمود طبق ماده ۲۵ آ.ت.ا.ت. اعلام آن را اکیداً ممنوع کرده است و مشخصات تلفن تنها با درخواست کتبی مقامات قضایی یا اطلاعاتی مستقیماً در اختیار این مقامات قرار خواهد گرفت.^۲ همانطور که قبلاً اشاره شد پیگیری از مخابرات زمانی است که مزاحمت با جرم دیگری همراه نباشد.

گفتار سوم: اپراتورها

سومین روش شکایت از بزه مزاحمت تلفنی اقدام از طریق اپراتورهاست. طبق سیاست گذاری این نوع از شرکتها در موارد محصور و مشخص مشترکان می توانند جهت پیگیری و ثبت شکایت اقدام کنند. غالباً مقررات اپراتورها در این مورد یکسان است که در ذیل با چند مثال به شرح آن می پردازیم. مثال اول: آقای تقوی مشترک اپراتور «ب» مورد مزاحمت تلفنی قرار گرفته است حال او به شرکتی که مشترک آن است به منظور طرح شکایت مراجعه می کند، در این صورت دو حالت ایجاد می شود:

۱. همان، ص ۴۸.

۲. دکتر عباس زراعت، شرح ق.م.ا (بخش تعزیرات)، ج ۲، ص ۴۶۳.

۱. اگر سیمکارت مشترک و سیمکارتی که از طریق آن ایجاد مزاحمت شده است متعلق به اپراتور مشترک (آقای تقوی) باشد ← شرکت مشترک به موضوع رسیدگی خواهد کرد.

۲. اگر سیمکارت مشترک متعلق به یک اپراتور باشد و سیمکارتی (یا شماره ای) که از طریق آن ایجاد مزاحمت شده است متعلق به اپراتور دیگری باشد اعم از تلفن همراه یا تلفن ثابت ← شرکت مشترک به موضوع رسیدگی خواهد کرد.

مثال دوم: آقای بهرامی مشترک اپراتور «ب» برای مشترک اپراتور دیگری ایجاد مزاحمت تلفنی

می‌کند، در این مورد می‌توان گفت:

اگر مشترک { تلفن ثابت یا تلفن همراه } اپراتور دیگری غیر از شرکت ب قصد شکایت از یکی از شماره های متعلق به ب را داشته باشد باید موضوع را از طریق اپراتور مربوطه به خود پیگیری کند. بدیهی است که در این صورت موضوع از طریق اپراتور ب و اپراتور شاکی پیگیری خواهد شد

در نهایت باید بیان کرد:

مزاحمت تلفنی

- ۱. تلفن همراه به تلفن ثابت با شرکت سیمکارت است
- ۲. تلفن ثابت به تلفن همراه
 - با شرکت مخابرات است " اگر مزاحمت تلفنی همراه با جرم دیگری نباشد."
 - با دادگاه است " اگر مزاحمت تلفنی همراه با جرم یا جرایم دیگری باشد."
- ۳. تلفن همگانی در هر حال با مخابرات است (امروز قابل پیگیری است).

دارندگان سیمکارت در صورت مفقود شدن سیم کارت باید فوراً مراتب را به اپراتور مربوط به خود اطلاع دهند، چه به فرض مزاحمت صاحب سیم کارت متهم خواهد بود. طبق اصل کلی همانطور که قبلاً گفتیم، صاحب خط متهم است و اثبات خلاف آن با محکوم علیه است.

به مثال فوق توجه کنید:

سیمکارت متعلق به الف به مدت یک هفته مفقود شده است ولی او بدلیل عدم آگاهی از روش ابطال سیمکارت فوق اقدامی برای ابطال آنرا نکرده است، یک ماه بعد اختاریه‌ای دال بر شکایت از سیمکارت بدلیل ایجاد مزاحمت برای وی ارسال می‌شود، طبق اصل جرم مزاحمت واقع شده مگر اینکه الف به طریقی بتواند اثبات کند که در زمان وقوع جرم سیمکارت در اختیارش نبوده است و برای اثبات باید در دادسرا حاضر شود.

نکته‌ای که در مورد تمام دستگاه‌های مخابراتی صدق می‌کند این است که در مواردی که ارتباط دو طرفه است، نمی‌تواند عنوان مزاحمت تلفنی باشد.

مبحث یازدهم: زمان طرح شکایت

شکایت باید در زمان ارتکاب جرم یا با فاصله اندکی از آن انجام شود. بنابراین اگر شخصی مورد مزاحمت قرار گیرد (از طریق دستگاه‌های مختلف مخابراتی) بعد از گذشت مثلاً دو ماه نمی‌تواند علیه مزاحم شکایت کند و به عبارتی دعوا مسموع نخواهد بود، همچنین است زمانی که کسی دیگری را تهدید می‌کند که با استفاده از پرینت‌های تماس و پیامک ۶ ماه پیش علیه وی طرح شکایت خواهد کرد.

در نهایت می‌توان گفت، اصولاً وقتی فردی مورد مزاحمت قرار می‌گیرد باید همان روز یا در مدتی که عرفاً قابل پذیرش است طرح شکایت کند.

فصل دوم:

نمونه شکوائیه و فرم‌ها

این فصل اختصاص به انواع شکایت و فرم‌های مزاحمت تلفنی در دو مبحث دارد که به ترتیب به هر کدام خواهیم پرداخت.

مبحث اول: نمونه شکوائیه

در این مبحث با ذکر چهار مورد از شکوائیه نویسی در زمینه مزاحمت تلفنی می‌پردازیم. در این مرحله داشتن نامه‌ای از مخابرات روند کار را تسریع می‌کند. باید توجه کنید که بعد از تکمیل مشخصات شاکی در صورت ناشناس بودن مزاحم در قسمت متشاکی باید کلمه نامشخص نوشته شود.

نمونه شکواییه‌های مذکور در این کتاب به ترتیب ذیل می‌باشد:

۱. مزاحمت تلفنی

۲. مزاحمت تلفنی و افترا

۳. مزاحمت تلفنی و نشر اکاذیب

۴. مزاحمت تلفنی و تهدید به قتل

در ادامه می‌توانید نمونه شکوائیه‌های بالا را مشاهده کنید.

مزاحمت تلفنی

جمهوری اسلامی ایران

«شکوائیه»

شماره شکوائیه: ۱۳۹۵/۵/۲۰۰
تاریخ: ۱۳۹۵/۵/۲۰

مشخصات شاکی: نام محمد	نام خانوادگی احمدی	نام پدر سیاوش	شماره شناسنامه ۱۳۴۵	صادره از تهران
تاریخ تولد ۱۳۴۵	کد ملی ۱۳۴۵	تابعیت ایران	مذهب	تحصیلات دیپلم
شماره خانه دار	تلفن تماس	همراه	ایمیل	وضعیت تاهل متاهل
نشانی دقیق: تهران - محمودیه - خیابان سالار		کدپستی:		
مشخصات مشتکی عنها:		به شرح پشت صفحه		
موضوع: مزاحمت تلفنی				
تاریخ وقوع جرم:		محل وقوع جرم		
ریاست محترم دانسرای عمومی و انقلاب ناجیه تهران، مجتمع قضائی دادگاه				
<p>با سلام</p> <p>احتراماً به استحضار می‌رساند</p> <p>۱. مشتکی عنه با شماره تلفن ... در فواصل زمانی کوتاه و مکرراً با موبایل اینجانب به شماره ... تماس می‌گیرد و به محض برداشتن گوشی قطع می‌نماید (و با برداشتن گوشی سکوت می‌نماید).</p> <p>۲. از آنجایی که عمل خلاف شخص مزبور موجبات مزاحمت و سلب آسایش روحی اینجانب را فراهم آورده است.</p> <p>۳. لذا به استناد ماده ۶۴۱ قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ و به منظور جلوگیری از تخریب شخص مشتکی عنه تقاضای رسیدگی و تعقیب و مجازات نامبرده را دارم.</p>				
<p>ادامه در صفحه بعدی امضاء و تاریخ</p> <p></p> <p>۱۳۹۵/۵/۲۰</p>				
<p>تذکره ۱:</p> <p>در صورت ورود خسارت:</p> <p>خسارت وارده به این جانب ناشی از عمل مرتکب معادل مبلغ ریال است بدین وسیله صدور اجرائی قرار تأمین خواسته را نیز استدعا دارد:</p> <p>تذکره ۲:</p> <p>دلایل و مدارک به شرح ذیل تقدیم می‌شود:</p> <p>۱ - اسامی شهود و آدرس آنها</p> <p>۲ - دلایل و مدارک دیگر</p>				
<p>نام و نام خانوادگی</p> <p>امضاء و تاریخ</p>				

مزاحمت تلفنی و افترا

دادگستری جمهوری اسلامی ایران

شماره شق

تاریخ: ۱۳۹۵/۴/۲۰

« شکوائیه »

مشخصات شاکی: نام سمانه	نام خانوادگی: نوکلی	نام پدر: سید مجتبی	شماره شناسنامه: ۱۳۵۹	صادره از: یوشهر
تاریخ تولد: ۱۳۵۹	کد ملی: ۱۳۵۹	تابعیت: ایران	مذهب: تحصیلات: فوق لیسانس	وضعیت تاهل: متاهل
شغل معلم	تلفن تماس: همراه: ایمیل:	نشانی دقیق: اهواز - کوروش - خیابان اقبالیه	کدپستی:	
مشخصات مشتکی عنها: به شرح پشت صفحه				
موضوع: مزاحمت تلفنی و افترا				
تاریخ وقوع جرم: محل وقوع جرم:				
ریاست محترم دایرهای عمومی و انقلاب ناجیه تهران. مجتمع قضایی دادگاه				
<p>با سلام احترما به استحضار می‌رساند</p> <p>۱. اینجانب مهدی برزگر (شاکی دعوی) مالک خط به شماره ... می‌باشم مشتکی عنه از طریق شماره ... ضمن تماس تلفنی اقدام به قذف همسر اینجانب می‌نماید.</p> <p>۲. از آنجایی که عمل خلاف شخص مزبور موجبات مزاحمت و سلب آسایش روحی اینجانب را فراهم آورده است.</p> <p>۳. لذا به استناد مواد ۶۴۱ و ۶۹۷ قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ و به منظور جلوگیری از تخریب شخص مشتکی عنه تقاضای رسیدگی و تعقیب و مجازات نامبرده را دارم.</p>				
<p>ادامه در صفحه بعدی امضاء و تاریخ</p> <p>۱۳۹۵/۴/۲۰</p>				
<p>تذکر ۱: در صورت ورود خسارت: خسارت وارده به این جانب ناشی از عمل مرتکب معادل مبلغ ریال است بدین وسیله صدور اجرائی قرار تأمین خواسته را نیز استدعا دارد:</p> <p>تذکر ۲: دلائل و مدارک به شرح ذیل تقدیم می‌شود:</p> <p>۱ - اسامی شهود و آدرس آنها</p> <p>۲ - دلائل و مدارک دیگر</p>				
<p>نام و نام خانوادگی</p> <p>امضاء و تاریخ</p>				

مزاحمت تلفنی و نشر اکاذیب

دادگستری جمهوری اسلامی ایران

« شکوائیه »

شماره
تاریخ ۱۳۹۵/۹/۱۵

مشخصات شاکی: نام نگین	نام خانوادگی اسکندری نام پدر مجتبی	شماره شناسنامه ۱۳۷۴	صادره از تبریز
تاریخ تولد ۱۳۷۴	کد ملی ۱۳۷۴	تابعیت ایران	مذهب
شماره پیجر تاکسیرانی تلفن تماس	همراه	ایمیل	وضعیت تاهل مجرد
نشانی دقیق: تبریز . منظر به . کوی شاهد			
کدپستی:			
مشخصات مشتکی عنها:		به شرح پشت صفحه	
موضوع: مزاحمت تلفنی و نشر اکاذیب			
بارخ وقوع جرم:		محل وقوع جرم	
ریاست محترم دادرسی عمومی و انقلاب ناجیه . تهران. مجتمع قضائی دادگاه			
<p>با سلام</p> <p>احترما به استحضار می رساند</p> <p>۱. اینجانب محمد محمدی مطابق عقد نامه رسمی (سند نکاحیه به شماره) زوج رسمی شرعی و دایمی بانو نفیسه امینی زاده می باشم که به لحاظ حصول اختلافات فی مابین زوجه ام به منزل مسکونی پدرشان مراجعه نموده اند .</p> <p>۲. خواهرزاده ایشان علاوه بر تماس تلفنی مکرر اقدام به نشر شایع مبنی بر مختلس بودن بنده در فضای مجازی می نماید .</p> <p>۳. از آنجایی که عمل خلاف شخص مزبور موجبات مزاحمت و سلب آسایش روحی اینجانب را فراهم آورده است .</p> <p>۴. لذا به استناد ماده ۶۴۱ و ۷۴۶ قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ و به منظور جلوگیری از تخریب شخص مشتکی عنه تقاضای رسیدگی و تعقیب و مجازات نامبرده را دارم .</p> <p>ادامه در صفحه بعدی امضاء و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۱۵</p>			
<p>تذکر ۱:</p> <p>در صورت ورود خسارت:</p> <p>خسارت وارده به این جانب ناشی از عمل مرتکب معادل مبلغ ریال است بدین وسیله صدور اجرائی قرار تأمین خواسته را نیز استدعا دارد:</p> <p>تذکر ۲:</p> <p>دلایل و مدارک به شرح ذیل تقدیم می شود:</p> <p>۱ - اسامی شهود و قریب آنها</p> <p>۲ - دلایل و مدارک دیگر</p>			
<p>نام و نام خانوادگی</p> <p>امضاء و تاریخ</p>			

مزاحمت تلفنی و تهدید به قتل

دادگستری جمهوری اسلامی ایران

شماره شکوائیه:

تاریخ: ۱۳۹۴/۶/۱۱

«شکوائیه»

مشخصات شاکی: نام فرهاد	نام خاتوندگی شهسواری نام پدرجواد	شماره شناسنامه ۶۵	صادره از اصفهان
تاریخ تولد ۱۳۶۵	کد ملی ۶۵	تابعیت ایران مذهب	تحصیلات لیسانس وضعیت تاهل متاهل
شغل آزاد	تلفن تماس	همراه	ایمیل
نشانی دقیق: اصفهان - مشنق دوم - خیابان علامه امینی		کدپستی:	

مشخصات مشتکی عنها: نام مشتکی عنها به شرح پشت صفحه

موضوع: مزاحمت تلفنی و تهدید به قتل

تاریخ وقوع جرم: محل وقوع جرم

ریاست محترم دایره اجرای صومعه و انقلاب ناجیه تهران مجتمع قضائی دادگاه

با سلام
احترما به استحضار می‌رساند

۱. اینجانبه مریدا فلاحتی (شاکیه دعوی) مالک خط تلفن به شماره ... می‌باشم خانم سارا عبدلی از طریق شماره ... ضمن تماس تلفنی اقدام به تهدید به قتل می‌نماید.

۲. از آنجایی که عمل خلاف شخص مزبور موجبات مزاحمت و سلب آسایش روحی اینجانب را فراهم آورده است.

۳. لذا به استناد مواد ۶۴۱ و ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ و به منظور جلوگیری از تخریب شخص مشتکی عنه تقاضای رسیدگی و تعقیب و مجازات نامبرده را دارم.

ادامه در صفحه بعدی امضاء و تاریخ ۱۳۹۴/۶/۱۱

تذکر ۱:
در صورت ورود خسارت: خسارت وارده به این جانب ناشی از عمل مرتکب معادل مبلغ ریال است بدین وسیله صدور اجرائی قرار تأمین خواسته را نیز استدعا دارد:

تذکر ۲:
دلایل و مدارک به شرح ذیل تقدیم می‌شود:
۱ - اسامی شهود و آدرس آنها
۲ - دلایل و مدارک دیگر

نام و نام خاتوندگی
امضاء و تاریخ

مبحث دوم: نمونه فرم اپراتورها

زمانی که مزاحمت از طریق مشترکان اپراتورهای همراه باشد، اشخاص شاکی می‌توانند از طریق اپراتور مربوط اقدام کنند. باید در نظر داشت که هر اپراتوری فرم مخصوص به خود را دارد که در ادامه به آنها اشاره خواهیم کرد.

نمونه فرم مزاحمت تلفنی شرکت ایرانسل

بسمه تعالی

فرم درخواست کشف مزاحم

دفتر حقوقی و تنظیم مقررات ایرانسل

اینجانب سیدنا محمودی استفاده کننده تلفن شماره به اطلاع می‌رساند از تاریخ ۱۳۹۴/۹/۱۳ تاکنون توسط فرد یا افرادی در ساعات ۱۸:۰۰ تا ۱۲:۰۰ مورد مزاحمت تلفنی قرار گرفته ام. لذا خواهشمند است نسبت به کشف شماره تلفن مزاحم که ذیلاً مشخصات آن را ذکر می‌کنم اقدام لازم معمول گردد. ضمناً اطلاعیه شرکت ایرانسل در همین رابطه را رویت نموده و خود را ملزم به رعایت مفاد آن می‌دانم و در صورت عدم دقت در تشخیص مزاحم و یا اثبات سوء نیت مسئولیت حقوقی قطع تلفن مشترکینی را که از طریق سرویس مزاحم‌گیری اشتباهاً بعنوان مزاحم ثبت و مشخص می‌شود را به عهده می‌گیرم.

نوع مزاحمتی که ایجاد می‌کند		مشخصات فرد مزاحم	
☐	غیراخلاقی	☐	سکوت
☒	قطع سریع تلفن	☐	تهدید
☐	سایر موارد	☐	فحاشی
		☐	موت
		☐	مذکر
		☒	مشخص نمی‌باشد

شماره تلفن مزاحم :

تاریخ و امضاء پاسخگوی دفتر حقوقی و تنظیم مقررات ایرانسل

تاریخ و امضاء و اثر انگشت درخواست کننده
..... ۱۳۹۵/۹/۱۵

آدرس شاکی مشهد . خیام شمالی . شهرک الماس

نمونه فرم مزاحمت تلفنی شرکت رایتل

 فرم درخواست « رسیدگی به مزاحمت تلفنی »				
<p>« فرم درخواست رسیدگی به مزاحمت تلفنی »</p> <p>اینجانب ره‌ا. محمدی مشترک / وکیل قانونی مشترک شماره تلفن به اطلاع می‌رساند، از تاریخ ۱۳۹۴/۸/۲۹ تاکنون از شماره توسط فرد یا افرادی در ساعات ذیل مورد مزاحمت تلفنی قرار گرفته‌ام. خواهشمند است نسبت به رسیدگی به این مزاحمت که مشخصات آن در ذیل ذکر شده است، اقدام لازم معمول گردد.</p> <p>ضمناً در صورت عدم دقت در تشخیص مزاحم و یا اثبات سوء نیت، کلیه خسارات وارده و مسئولیت حقوقی قطع تلفن مشترکینی که براساس این درخواست، اشتباهاً به عنوان مزاحم ثبت و مشخص می‌شوند، به عهده اینجانب خواهد بود.</p>				
ردیف	تاریخ	زمان	زمان	زمان
۱	۱۳۹۴/۸/۲۹	۱۰:۰۰	۱۵:۳۰	
۲	۱۳۹۴/۸/۳۰	۸:۳۰		
۳				

مشخصات فرد مزاحم	روش مزاحمت	نوع مزاحمت
☐ مونت ☐ مذکر ☒ نامشخص	☒ تماس صوتی ☐ تماس تصویری ☐ پیامک ☐ پیامک چند رسانه‌ای	☐ قطع سریع تماس ☐ سایر موارد ☒ لطفاً در صورت انتخاب گزینه « سایر موارد »، نوع مزاحمت توضیح داده شود:
<p>تاریخ، امضاء و اثر انگشت درخواست‌کننده (شاکلی): ۱۳۹۴/۹/۱</p> <p>آدرس درخواست‌کننده (شاکلی): تهران - شهرک اندیشه - خیابان ۱ شرقی</p>		

* این قسمت توسط مسئول مرکز خدمات رایتل / دفتر اسناد رسمی تکمیل می‌گردد:

هویت متقاضی با رویت اسناد هویتی معتبر، به شرح زیر احراز گردید:

نام و نام خانوادگی: لیندا محمدی کد ملی: ۱۲۵۸ نام پدر: عباس

نام و امضاء مسئول مرکز خدمات:

مهر و امضاء دفتر اسناد رسمی:

تاریخ: ۱۳۹۴/۹/۱

نمونه فرم مزاحمت تلفنی شرکت همراه اول

شماره : تاریخ : ۱۳۹۵/۱۰/۲۳ صفحه ۱ از ۱ پیوست :	فرم درخواست کشف مزاحمت تلفنی همراه کد مدرک (FO-321-29/00)	 شرکت ارتباطات مخابراتی ایران																				
اینجانب یحیی...چغفوری، مشترک / وکیل قانونی تلفن همراه شماره به اطلاع می رساند از تاریخ ۱۳۹۵/۱۰/۲۰ تاکنون از طریق شماره در تاریخ و ساعات ذیل مورد مزاحمت قرار گرفته ام . خواهشمند است دستور فرمائید درخصوص کشف مزاحم بررسی و اقدام قانونی به عمل آید . ضمناً "مسئولیت حقوقی صحت این اعلام و اظهار را به عهده می گیرم . نوع مزاحمت : سکوت ☐ تهدید ☒ فحاشی ☐ MMS ☐ SMS ☒ VMS ☐ غیره ☐ فرد مزاحم : مؤنث ☐ مذکر ☒ مشخص نمی باشد																						
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>ردیف</th> <th>تاریخ</th> <th>زمان</th> <th>زمان</th> <th>زمان</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱</td> <td>۱۳۹۵/۱۰/۲۰</td> <td>۱۹</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>۲</td> <td>۱۳۹۵/۱۰/۲۱</td> <td>۲۰</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>۳</td> <td>۱۳۹۵/۱۰/۲۲</td> <td>۱۹</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			ردیف	تاریخ	زمان	زمان	زمان	۱	۱۳۹۵/۱۰/۲۰	۱۹			۲	۱۳۹۵/۱۰/۲۱	۲۰			۳	۱۳۹۵/۱۰/۲۲	۱۹		
ردیف	تاریخ	زمان	زمان	زمان																		
۱	۱۳۹۵/۱۰/۲۰	۱۹																				
۲	۱۳۹۵/۱۰/۲۱	۲۰																				
۳	۱۳۹۵/۱۰/۲۲	۱۹																				
<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> امضاء مشترک یا وکیل قانونی </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;"> زمان مراجعه ۱۳۹۵/۱۰/۲۳ </div> </div> <p>مدارک مورد نیاز : ۱) شناسنامه تلفن همراه و کارت شناسایی معتبر برای کسانی که خط به نام خودشان می باشد . ۲) در صورت وکالتی بودن اصل وکالت و تصویر آنها .</p>																						
<p style="text-align: center;">هویت مشترک / وکیل قانونی برابر به شماره سریال احراز گردید .</p> <p style="text-align: center;">کد ملی: <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/></p>																						
نام تأیید کننده رئیس اداره مشترکین و متقاضیان امضاء																						

این قسمت توسط متقاضی تکمیل گردد

این قسمت توسط واحد اجرایی تکمیل گردد

نتیجه گیری

- ایجاد مزاحمت تلفنی جزء جرایم عمد است و ماده ۶۴۱ ق.ج.م.ا رکن قانونی آن محسوب می‌گردد.
- تلفن (ثابت، همراه، همگانی)، کامپیوتر یا لپ‌تاپ متصل به اینترنت و حسب مورد وسایل مخابراتی دیگر می‌تواند وسیله مجرمانه جرم مزاحمت باشد.
- نتیجه مجرمانه آن عبارتند از ایجاد مزاحمت و برهم زدن آسایش روحی و روانی اشخاص.
- بزه‌دیده می‌تواند شخص حقیقی یا حقوقی باشد.
- زمان و مکان از ارکان این جرم محسوب نمی‌شود، لیکن با توجه به معنی عرفی آن، جهت تشخیص وقوع یا عدم وقوع مزاحمت ضروری است.
- مزاحمت تلفنی از طریق اداره مخابرات یا دادگاه محل وقوع جرم قابل پیگیری است.
- اداره مخابرات و دادگاه در عین جدا عمل کردن در جرم مزاحمت تلفنی موجب تسریع کار یکدیگر هستند.
- زمانی که مزاحمت تلفنی همراه با جرایم نباشد، پیگیری و شکایت از طریق مخابرات خواهد بود.
- در صورت طرح مزاحمت در دادگاه صالح، داشتن نامه‌ای از مخابرات روند کار را تسری می‌دهد.
- از یک سو با توجه به سیاست‌های زندان‌زدایی در جهت کاهش تورم جمعیت کیفری زندان‌ها و از سوی دیگر با توجه به افزایش مزاحمت که گاه با وجود مجازات ممکن است تکرار گردد، لازم است قوانین مزاحمت تلفنی مورد بازنگری قرار بگیرد تا در این راستا بهترین نتایج حاصل شود.

فهرست منابع

۱. آقای‌نیا، حسین؛ جرایم علیه اشخاص (شخصیت معنوی)، تهران، نشر میزان، چاپ دوم، ۱۳۸۶.
۲. اردبیلی، محمدعلی؛ حقوق جزای عمومی، جلد ۱، تهران، نشر میزان، چاپ چهل و چهارم، ۱۳۹۴.
۳. اردبیلی، محمدعلی؛ حقوق جزای عمومی، جلد ۲، تهران، نشر میزان، چاپ چهل و یکم، ۱۳۹۴.
۴. اردبیلی، محمدعلی؛ حقوق جزای عمومی، جلد ۳، تهران، نشر میزان، چاپ چهل و یکم، ۱۳۹۴.
۵. اعظمی، احسان؛ مزاحمت تلفنی و تأثیر آن در تضييع حقوق اشخاص، نشریه دادرسی، سال سوم، شماره ۱۷، ۱۳۷۸.
۶. ایرانی اربطی، بابک؛ مجموعه نظرهای مشورتی جزایی، جلد اول، تهران، انتشارات مجد، چاپ دوم، ۱۳۶۸.
۷. ایرانی اربطی، بابک؛ مجموعه نظرهای مشورتی جزایی، جلد دوم، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۸۷.
۸. پوربا فرانی، حسن؛ جرایم علیه اشخاص (صدمات جسمانی)، تهران، انتشارات جنگل، جاودانه، چاپ اول، ۱۳۸۸.
۹. پوربا فرانی، حسن؛ تعدد و تکرار جرم در حقوق کیفری ایران، نشریه مدرس علوم انسانی - پژوهش‌های حقوق تطبیقی، ویژه‌نامه (پیاپی ۴۱)، ۱۳۸۴.
۱۰. جعفری لنگرودی، محمدجعفر؛ ترمینولوژی حقوق، تهران، انتشارات گنج دانش، چاپ بیست و

پنجم، ۱۳۹۲.

۱۱. حاجی حسینی، حجت‌اله؛ تحلیلی تاریخی بر روند توسعه تکنولوژی در ایران، فصلنامه توسعه تکنولوژی، شماره ۱۲، ۱۳۸۶.
۱۲. حبیب‌زاده، محمدجعفر و علی‌پور عادل؛ تحلیل جرم ایجاد مزاحمت تلفنی، پژوهشنامه حقوق کیفری، شماره ۲، ۱۳۹۱.
۱۳. خالقی، علی؛ آیین دادرسی کیفری، جلد اول، تهران، نشر مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، چاپ سی‌ام، ۱۳۹۴.
۱۴. خالقی، علی؛ آیین دادرسی کیفری، جلد دوم، تهران، نشر مؤسسه، مطالعات و پژوهش‌های حقوق شهر دانش، چاپ سی‌ام، ۱۳۹۴.
۱۵. ذوقی طالقانی، عبدالغفور؛ معاونت در جرایم، نشریه کانون وکلا، شماره ۱۲۴، ۱۳۵۲.
۱۶. زراعت، عباس؛ شرح قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات)، جلد دوم، تهران، انتشارات ققنوس، چاپ اول، ۱۳۸۲.
۱۷. زراعت، عباس؛ حقوق جزای اختصاصی (جرایم علیه اشخاص)، تهران، نشر جنگل، جاودانه ، چاپ سوم، ۱۳۹۴.
۱۸. ساریخانی، عادل و اسلام‌نیا، قاسم؛ بررسی تبدیل قصاص به دیه با فوت قاتل یا عدم دسترسی به وی، مجله مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز، شماره ۴، ۱۳۹۳.
۱۹. شکری، رضا و سیروس، قادر؛ قانون مجازات اسلامی در نظم کنونی، تهران، نشر صابر، چاپ سوم، ۱۳۸۳.
۲۰. شمس، محمدابراهیم و کلانتری، حمیدرضا؛ سقوط مجازات قصاص به سبب تملک حق قصاص، نشریه مطالعات اسلامی فقه و اصول، شماره پیاپی ۸۲/۱، سال ۴۱، ۱۳۸۸.
۲۱. صانعی، پرویز؛ حقوق جزای عمومی، تهران، انتشارات طرح نو، چاپ اول، ۱۳۸۲.
۲۲. صفایی، سیدحسن و قاسم‌زاده، سید مرتضی؛ اشخاص و حمایت از محجورین، تهران، انتشارات سمت، چاپ ۲۱، ۱۳۹۴.
۲۳. طوسی، عزیز؛ مرز قانونی بین تعدد جرم و تکرار جرم، نشریه دادرسی، شماره ۲۱، ۱۳۷۹.

۲۴. کاتوزیان عناصر؛ دوره مقدماتی حقوق مدنی (وقایع حقوقی، مسئولیت مدنی)، تهران، نشر شرکت سهامی انتشار، چاپ هفتم، ۱۳۹۱.
۲۵. گلدوزیان، ایرج؛ بایسته‌های حقوق جزای عمومی، تهران، نشر میزان، چاپ هشتم، ۱۳۸۲.
۲۶. گلدوزیان، ایرج؛ محشای قانون مجازات اسلامی، تهران، انتشارات مجد، چاپ چهارم، ۱۳۹۰.
۲۷. میرمحمد صادقی، حسین؛ حقوق کیفری اشخاص، (جرایم علیه اشخاص)، جلد اول، تهران، نشر میزان، چاپ نوزدهم، ۱۳۹۴.
۲۸. میرمحمد صادقی، حسین؛ حقوق کیفری اختصاصی (جرایم علیه اموال و مالکیت)، جلد دوم، تهران، نشر میزان، چاپ چهل و پنجم، ۱۳۹۴.
۲۹. معاونت آموزش قوه قضائیه؛ گزیده‌ای از پایان‌نامه‌های علمی در زمینه حقوق جزای اختصاصی، جلد دوم، تهران، نشر شرکت زیتون، چاپ بهارن، چاپ اول، ۱۳۸۷.
۳۰. معاونت آموزش قوه قضائیه؛ گزیده‌ای از پایان‌نامه‌های علمی در زمینه حقوق جزای اختصاصی، جلد چهارم، تهران، نشر شرکت زیتون، چاپ بهارن، چاپ اول، ۱۳۸۷.
۳۱. معاونت آموزش قوه قضائیه؛ گزیده‌ای از پایان‌نامه‌های علمی در زمینه حقوق جزای اختصاصی، جلد سوم، تهران، نشر شرکت زیتون، چاپ بهارن، چاپ اول، ۱۳۸۷.
۳۲. نوربها، رضا؛ زمینه حقوق جزای عمومی، تهران، نشر دادآفرین، چاپ سوم، ۱۳۸۷.
۳۳. وفاقی، داریوش، بحثی پیرامون افترا و نشر اکاذیب و خلاف در قوانین، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۸، ۱۳۷۲.
۳۴. ولیدی، محمدصالح؛ جرایم علیه اموال و مالکیت، جلد اول، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، چاپ نهم، ۱۳۸۷.
۳۵. مژگانی، سیدحسین؛ مزاحمت تلفنی و چگونگی طرح شکایت ... از حیث حقوقی، منتشره در پایگاه مقالات حقوقی، حق گستر، ۱۳۹۰.

